

Милородни Студенти

БРОЈ 15 — ГОД VI
1-V-1951
ЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРЕДОМ
ЦЕНА 5 ДИНАРА

НЕДЕЉНИ ЛИСТ БЕОГРАДСКИХ СТУДЕНАТА

ДВЕСТА ДЕСЕТ ДЕЛЕГАТА ИЗ СВИХ УНИВЕРЗИТЕТСКИХ ЦЕНТРА
УЧЕСТВОВАЛО ЈЕ У РАДУ СКУПШТИНЕ

ЈЕДНОДУШНА ОДЛУКА

у почасно претседништво изабран је ЦК КПЈ и друг Тито

МАЈ

И овог јутра хиљаде студената изаћи ће на Београдске булеваре да заједнички са трудбеницима читава земље прославе празник рада. Још један Први мај међу људима чија срца узбуђено и радосно куцају а понос блиста из ока! Још један празник у слободној домовини!

Армија, радници, задругари и омладина, сливени у величанствену поворку, постаће симбол оног, за многе ван наше земље тако несхватљивог уверења и одлучности. Кроз црне и претеће облаке засијаће још једном пурпурно првомајско сунце.

Биће то дан великог славља али и дан када ће наше мисли, мисли слободних људи, придружити се онима који то нису. То неће бити жаљење — то ће бити жеља да и они што скорије дочекају овај велики празник, слободни, без окова. То ће бити подршка и наша солидарност.

Но Први мај нема само ту вредност за наше студенте. Овогодишњег Маја рађа се наша нова студентска организација — Савез студената Југославије. У историској Физичкој сали ударене су основе новој организацији. Делегати са свих универзитета у земљи у име студентата Југославије послали су читавој омладини света свој поздрав: „Студенти Југославије и даље ће чврсто и истрајно стајати на бранику мира, слободе и независности. Свим пријатељима пружамо руку“.

ИНТЕРНАЦИОНАЛА

Победе дан се јавља
Наш се здружен креће ход!
Интернационала
Нек буде људски род.

Устајте сви на земљи клети,
Сви сужњи које мори глад!
Неправди сад се разум свети
Тугњи већ село и град
Нек тиранство срцима наша савља,
Безбројно робље, сад устај!
Нек свету старом нема трага,
Свој беди сутра биће крај!

Од старих нама нема дара
Крвници су нам цар и бог!
Ко трудом све на свету ствара
Сам нек гласи врага свог.
Да нас злотвор тај више не дава
И масо да не гуши мрак,
Распири мо огањ у час прави
И наш нек кује чеких јак!

Нас закон власника сад тиса,
У руци сиљних крвав мач,
Под њим сиротиња плашти,
Он јој ствара беду и плач,
Сви ми бесмо све досад бесправни
Једнакост нек је сад за нас,
У праву постанимо равни
И себи сами дајмо власт.

У бееу своим сам је ружан
Тај краља новца изгњен сој
А свима ружан и преружан,
Пљачка нам он труд и зној,
Што наш рад нам створи и оснажи,
Отмицом туђ је валодај!
Ал, народ сада од ње тражи,
Да врати крвав војам тај.

Нас варком лагали су сиљни,
Нек мир је нама, њима бој!
А војска, савезник обилни,
Биће с нама уз свога свој.
Освајачки ко у рат позива
Да народ буде другом роб
Нек знаде: наша пушка жива
И њему спрема црни гроб!

Свај радник и сељак се буди,
Високо носе црвен стег,
И широм земље радни људи
Сиљнике ће нагнат у бег,
Што нам краљу вековима пила
Тих црних птица скрив мо лет!
Кад с лица земље све ишчиле,
Поз стизем нек заблиста свет!

Победе дан се јавља
Наш се здружен креће ход!
Интернационала
Нек буде људски род.

У суботу 23. априла у физичкој сали Природно-математичког факултета одржана је Оснивачка скупштина Савеза студената Југославије. На скупштини су као гости присуствовали Вељко Влаховић, члан Централног комитета КПЈ, Родољуб Чолаковић, председник Савеза за науку, просвету и културу, академик Кирило Савић, др Иљко Вурић, ректор Београдског универзитета, и многи други професори. Скупштина је отворено Милијан Неоричић, другарина Цана Вабовић и други гости. Присутни гости су прво једним минутом хулава отадаи пошту нашим студентима у Народноослободилачкој борби. Затим је друг Неоричић одржао уводни реч. У име Централног комитета КПЈ Скупштини је поздравно друг Вељко Влаховић. После реферата друга Андрије Крешинћа настала је дискусија. У претседништво изабран је друг Тито. Дискусија је трајала око 15 минута. Дискусија је углавном излагала статус будуће студентске организације. Скупштина је послала писмо другу Титу и омладини света. Такође је једногласно усвојена резолуција о задацима Савеза студената Југославије до конгреса, који ће се одржати у децембру ове године.

Делегати су једнодушно изабрали Централни одбор Савеза студената Југославије. За претседника је изабран друг Милорад Петрић, студент права из Београда, а за потпретседнике другови Лујковец Иван, ст. из Љубљане, Михајловић Ђубодраг, ст. из Београда, и Ожанић Звонко, ст. из Задрба. Поред ових, у Централни одбор су изабрана још 33 друга.

САВЕЗ СТУДЕНАТА ЈУГОСЛАВИЈЕ ПРОШИРИЋЕ ИНИЦИЈАТИВУ СВАНОГ ЧЛАНА

Другови и другарице,

Дозволите да вас поздравим у име ЦК КПЈ и да вам пожелим успех у раду око формирања Савеза студената Југославије.

Ваша данашња конференција долази последице детаљније анализе досадашњег организационог и политичког рада студентске омладине на свим нашем универзитетима. Она претставља даљу конкретизацију одлуке Трећег пленума ЦК КПЈ по питању школства. Резултати њеног рада свакако ће претстављати даљи допринос борби наше Партије у циљу демократизације рада омладинских организација, а нарочито рада студентске омладине и значајне још један корак даље у борби за формирање слободне социјалистичке свијести код студената у борби за изградњу слободног социјалистичког човека наше нове социјалистичке Југославије.

Желно бих да и овом приликом укажем на искуство наше Партије на универзитетима прије рата. Иако су се услови рада из темеља изменили, ипак треба оживјети извјесне форме рада, а нарочито дух демократичности и слободе дискусије на линији формирања социјалистичке свијести код студентске омладине, што је карактерисало рад Партије у предратним условима и што је дало толико позитивних резултата који су свима нама добро познати.

Подвлачећи ту чињеницу ја не мислим да се у организационим формама враћамо на тај период, јер то би било немогуће и бесмислено, али желим да укажем данас, приликом формирања Савеза студената Југославије, да морамо водити рачуна о свим оним позитивним тековинама које је стекла Партија у раду са студентском омладином, како прије, тако и последице рата и искористити те тековине у борби за стварање слободног социјалистичког човека.

Стварање Савеза студената Југославије у коме ће до максимума доћи до изражаја оне специфичне, позитивне црте које је испољавала у-

ВЕЉНО ВЛАХОВИЋ

вијек наша студентска омладина, претставља даље јачање Народно омладине Југославије, претставља мали допринос на нашем путу изградње социјализма у нашој земљи.

Савез студената Југославије омогућиће да иницијатива сваког члана дође до већег изражаја, омогућиће да се наша студентска омладина идеолошки још више издигне савлађујући на стваралачки начин теорију марксизма-ленинизма и тиме ће

се још више оспособити да успешније завршава студије на универзитету и да свој допринос у борби наше Партије против ревизије научног социјализма, као и у њеној борби за проналажење најбољих путева за истинску изградњу социјализма у нашој земљи.

Нема сумње да ће студентска омладина Југославије бити у стању да све те задатке успешно оствари, јер пред собом има јасну перспективу и зна да ће у раду увијек имати подршку наше Комунистичке партије и њеног руководства на челу са другом Титом.

ПРИКЛАДНИЈА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА СТУДЕНАТА

Рекао бих неколико ријечи о ономе због чега смо се и састали. Ја сам упознат, читајући студентску штампу, разне извештаје и из разговора са различитим јавним радницима и руководиоцима, да се припрема ова реорганизација, да се издваја студентска организација у Савез студената Југославије. Мислим да је таква организација много прикладнија и за остваривање циљева студената. На основу искуства из последњих година нађена је организациона форма у којој ће се најплодније моћи да води успешна борба за лик студента социјалистичке Југославије. Кад кажем лик студента социјалистичке Југославије ту мислим на неколико момената. То су три ствари. Прво његов однос према учењу, друго васпитање нашег студента и треће изградња студента као човека друштвено активног.

Сви сте ви вероватно активисти и знате како студенти у погледу учења стоје. Ту се ради о солидности знања које односе са собом студенти са факултета кад дипломирају. Друг Крешинћ је говорио како није ретка појава на факултетима да

студенти уче зато што морају, не труде се да користе своје знање, а наша земља очекује да изабу из ових данашњих факултета људи са знањем. Такав однос према учењу је ствар организације. Она треба да

РОДОЉУБ ЧОЛAKOVIЋ

заостри то питање. Данас 12500 — 13000 другова, који су почели да студирају на нашим факултетима, нису још дипломирали. Нема сумње да ту поред објективних тешкоћа има и одговорност организација. Ви ћете међу апсолвентима наћи људе који не подлажу испите, а има их и таквих који су дипломирали филозофију а баве се оправком шиваћих машина. Ту треба заострити питање. Наша земља очекује људе од солидног знања. Када добу у ма који сектор привреде треба да одговоре својим задацима.

Друго питање. Мислим да улогу наше организације у васпитању студента. Васпитању наше омладине много су до сада дали Партија, Влада и масовне организације. Друг Крешинћ се овлаш дотакао тога питања у реферату. Сматрам да о томе треба много више говорити. Студенте треба васпитавати да имају правилан однос према социјалистичкој имовини, у домовима, мензама, улици и на другим местима. Нарочито поклоните пажњу оним младим људима који долазе на факултет да се навикавају на један организациони и интелектуални живот, да гаје вољу за знањем да се навикавају да седе два-три до четири часа над књигом и да од почетка солидно раде. Треба навикати на интелектуалан рад а не на жалосно бубање. На Економском факултету жалили су се на строгост једног испитивача. Кад сам га питао о томе, он ми каже да су то они студенти који неће да учећи политичку економију читају Маркса. Ја бих вас, млади другови,

Делегати на Оснивачкој скупштини

(Наставак на трећој страни)

СТУДЕНТСКИ САВЕЗ — ОДРАЗ ПРОДУБЉИВАЊА ДЕМОКРАТИЗМА

АНДРИЈА КРЕШИЋ

Реферат о разлозима оснивања, задацима и организационој структури на основу досадашњих дискусија на факултетима поднео је друг Андра Крешић, секретар универзитетског комитета КПС Београдског универзитета.

У почетку референт је истакао огромне успехе организације Народне омладине за протеклих шест година. Ослобођење је из корена изменило услове студирања. Док су раније деца радничких породица тешко продирали на факултет и на њему се одржавала само уз велика одрицања, данас држава даје велики број стипендија (у протеклој години 40,7 од сто за редовне студенте Београдског универзитета) и у менаџама и домовима обезбеђује исхрану и стан великом броју студената.

Упоредо се развијала и студентска омладинска организација, која је имала великих успеха у културном, идеолошко-васпитном и физкултурном образовању студената и пред коју се као један од основних задатака постављао „да студенти у својој организацији стичу знања која ће им омогућити да идејно правилно разумевају своју науку, да овладавају уопште марксистичким погледом на свет и посебно да што потпуније схвате борбу партије и народа за изградњу социјализма. Народна омладина је на свим нашим универзитетима развила многобројне форме добро организованог идеолошко-политичког васпитања студената“.

Говорећи о међународној политици наше земље, референт је истакао да је притисак на Југославију од стране коминформовских земаља, наспрот њиховим жељама, допринео да се појача патриотска свест наших народа и посебно студената. То се манифестовало кроз организације на масовним маневрима, маршевима, предвојничкој обуци и сл. У реферату се даље каже:

Подмукла шпијунска активност диктирана из врхова бирократске касте у Русији која се 1948 године са тзв. Резолуцијом коминформа отворено испољила као подао непријатељски напад на нашу домовину била је уперена свом снагом и против наше студентске омладине. Али се непријатељ и овдје преварио. Студентска омладина окупљена у својој организацији око Партије издржала је овај напад и изишла из борбе чвршћа и политички још зрелија. Политичко-васпитни рад у Народној омладини тиме је

борби за социјализам приликом практичном спровођењу Марксове идеје. Тако потпуна економска самоуправа трудбеника у нашој земљи постаје стварна основа стварне демократије на свим подручјима друштвеног живота.

Друштвени процес који се одвија у нашој земљи, а у коме предаја фабрика на управљање радницима претставља најкрупнији догађај, сам по себи је потстицао и све јаче поттиче даљи демократски развој и наше организације. Разне мјере као што су: борба за штеђу, нови систем робног промета, децентрализација органа власти, постепено увлачење непосредних произвођача у управљање државним пословима итд. претстављају не само фронтову борбу против латентне бирократске опасности по социјализам, него и школу демократског васпитања људи у којој човек постаје свјеснији својих права, својих обавеза према заједници и својих могућности у заједници и са заједницом.

Изучавање тога друштвеног процеса које се у различитим видовима практиковало у нашој организацији поводом поменутих и других конкретних мјера Партије и Владе претставља и за наше студенте врло ефикасан метод демократског васпитања и активизирања чланова организације и саме организације. Резултати су се испољили и на овогдишњим изборним конференцијама на којима је била знатно масовнија и зрелија дискусија о раду организације, а нарочито о руковођењу и људима који се предлажу у руководство. На основу протеклог периода рада од избора до данас може се констатовати да је руковођење од стране тако изабраних људи било знатно успешније и рад организације у цјелини бољи.

Личност члана организације све пуније долази до изражаја не само у виду јаче активности на задацима које организација рјешава, него и садржина рада организација све је више заснива на интересовању и могућностима чланова уз њихову све активнију учешће у постављању конкретних задатака. Управо личност студента са његовим посебним интересовањем, жељама, склоностима, амбицијама, образовањем и осећањима претставља један од најосновнијих аргумената којима се образлаже оснивање посебне студентске организације.

Очито је да овакав демократизам претпоставља висок степен политичке зрелости чланства, чврсто идејно јединство организације

Кроз досадашњи развој Народна омладина на универзитетима и високим школама све више је попримала своју специфичну физиономију у односу на организације радничке, селјачке и средњошколске омладине. Резолуција III пленума ЦК КПЈ постављала је посебне задатке нашим високим школама и универзитетима у чијем се рјешавању не може заобити ни улога студентске организације. На линији рјешавања ових и оваких задатака све више се осјећа потреба чешћег контакта и размјене искуства између организација на појединим универзитетима у земљи. До сада се то остваривало у виду повремених говорања са дискусијама и предавањима о стручним проблемима, заједничким часописима историјских факултета, размјеном културно-умјетничких и физкултурних група и сл., а знатно мање у виду заједничких сајетовања о искуствима из рада појединих организација или о начину рјешавања неког новог заједничког задатка. У студентској организацији која би обједињавала све универзитетске организације, његујући њихове специфичности и што пунију самосталност у раду, било би знатно лакше успоставити разноврсне везе и размјенљивати искуства, него до сада кад је то искључиво била ствар добре иницијативе овог или оног факултета или универзитета.

Данашњи организациони положај студентских организација у појединим универзитетским центрима већ није у складу са перспективама развоја студентских организација, које се природно све више морају разликовати од осталих организација Народне омладине по својим конкретним задацима и по начину рјешавања тих задатака. Због природне специфичности која све више долази до изражаја код студентских организација већ им је постало потребно директно руковођење од стране градских и других омладинских руководстава у републикама и уколико није фактички ишчезло по-

ПИСМО ТИТУ

Драги друже Тито,

Претставници студентске омладине наше земље који су се састали на Оснивачкој скупштини Савеза студената Југославије у Београду, упућују Теби, свом вољеном учитељу и највећем пријатељу, у име свих студената, своје најтоплије поздраве и своју искрену и велику радост због твог оздрављења.

Срећни смо, друже Тито, што Те можемо обавестити да смо после исцрпних разматрања и дискусија на свим факултетима и великим школама у земљи успели да створимо нове и савршене форме рада на Универзитету оснивањем своје посебне организације — Савеза студената Југославије.

Заснивајући свој рад на Програму наше славне Партије, ми ћемо у оквиру своје организације свим снагама радити на даљем подизању политичке свести и јачању идеолошког јединства студената и помагати и истрајно се залажити у борби наше Партије против инфорбировске изладе социјализма.

Оживљавајући и развијајући традиције напредног студентског покрета у нашој земљи и упознавајући наше чланство и нове генерације са револуционарном историјом и борбом наше Партије, ми ћемо развијати социјалистички патриотизам код наших студената и са највећом љубављу учествовати у социјалистичкој изградњи земље.

Организујући кроз различите форме наш рад на идеолошко-политичком, стручном, опште-културном, моралном, физичком и ванармиском образовању и васпитању, Савез студената Југославије настојаће да се у његовим редовима све више и потпуније изграђује лик новог човека — преданог градитеља социјализма и све више подиже култ свесне и пожртвоване старалачке активности народне интелигенције на добро радних маса наше домовине.

У исто време, следићи интернационалистичку политику наше Партије, наш Савез ће развијати пријатељску сарадњу са свим иностранним демократским студентским покретима и организацијама, непоколебљиво се борећи за очување мира у свету.

Студенти и студенткиње Југославије, верни и родољубиви синови и кћери своје земље, стоје у овим тешким и историским годинама борбе за социјализам и мир, за пријатељство међу народима и омладином читавог света, чврсти и уједињени са својим народима и својом Партијом коју Ти херојски водиш ка светлијој будућности.

Желимо, драги наш друже Тито, да Ти и са овог места изразимо љубав, верност и срдачну захвалност југословенске студентске омладине за светли пут који си јој отворио и за бригу коју јој непрекидно указујеш у њеном развоју.

Београд, 28 априла 1951 г.

Делегати Оснивачке скупштине Савеза студената Југославије

стаје и сметња за рад студентских организација. Према томе специфичност у односу на остале организације Народне омладине и сродност између самих студентских организација такође је крупан разлог за оснивање посебне студентске организације у нашој земљи која би претстављала засебну организациону цјелину у оквиру Народне омладине Југославије.

Дискусије у организацијама о предлогу за оснивање посебне студентске организације показале су, како се то и претпостављало, да сви студенти поздрављају ту мјеру. Чланство студената у организацији која ће бити обједињена и формално као студентска политичка масовна организација знатно ће чвршће везивати студенте за организацију и јаче их активизирати у њезином раду. Донекле и због недостатка тога формалног обједиња није се осјећала активност студената у јавном животу земље у оној мјери како је то било на пр. прије рата, према стварно учешће, узимајући у обзир нове услове, није у толикој мјери мање.

Студентска организација је природно наследила славних традиција напредног предратног студентског покрета у нашој земљи. Борба народних студената под руководством Партије прије рата на Београдском и другим нашим универзитетима била је високо оцијењена не само у нашој земљи него и у свијету. Традиције овога покрета крију драгоцену организациону и васпитну ис-

куство које се и те како може и мора користити више него до сада у раду организације коју данас оснивамо. Ми смо данас у далеко повољнијим условима борбе за социјализам, када је та борба попримила нове облике и имамо могућности да продужимо углед студентског покрета у очима наших и у очима напредних студентских и других организација у свијету. У томе ће нам много помоћи осјећање одговорности за рад и успјехе своје организације које ће се код студената повећати оснивањем самосталне студентске организације. То су основни разлози и мотиви за организационе измјене унутар Народне омладине Југославије које значе нови корак у њезином организационом развоју.

ОСНОВНИ ЗАДАЦИ

Савез студената Југославије (како се у предлогу назива организација) бори се за остварење програма Партије. На тој основи Савез рјешава посебне задатке који су одређени посебним мјестом студентске омладине у нашем друштвеном животу.

Основни задатак студената је да се оспособе као високо-квалификовани стручни кадрови са свим квалитетима које социјализам тражи од тих кадрова. О томе ће се задатку у реферату и говорити посматрајући га као комплекс низа конкретних питања.

Веома значајне мјере које се спроведу (Наставак на трећој страни)

ЧЛАНОВИ ЦЕНТРАЛНОГ ОДБОРА САВЕЗА СТУДЕНАТА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Бензон Маринко, Београд; Брезич Дане, Љубљана; Бучевић Јакша, Београд; Вичар Франц, Љубљана; Вилас Казимир, Загреб; Вукотић Милена, Београд; Дамњановски Љубе, Скопље; Динда Кемал, Сарајево; Иванетић Петар, Љубљана; Ивић Жељко, Загреб; Ивковић Драгиша, Сарајево; Игњатовић Милан, Карнафилски Бор, Скопље; Кернштајл Јоже, Љубљана; Кешировски Перо, Скопље; Кодеља Маријан, Љубљана; Костић Светислав, Београд; Крешић Андрија, Београд; Крунић Живојин, Београд; Луковец Иван, Љубљана; Мајерић Љубе, Загреб; Михајловић Љубодрог, Београд; Ненадовић Александар, Београд; Обрадовић Зденко, Загреб; Ожанић Звонко, Загреб; Перушко Урош, Загреб; Петровић Свето, Загреб; Пешић Милорад, Београд; Покорни Вера, Сарајево; Пољанишек Милош, Љубљана; Рудар Мијо, Загреб; Саксида Стане, Љубљана; Стијовић Милосав, Београд; Тартар Звонко, Загреб; Чкречић Душан, Београд; Шчука Зорко, Љубљана; Шорић Марко, Загреб.

добило нови импулс што се огледало особито у појачаном интересовању за марксистичку теорију уопће и за дубље схватање унутрашње и спољне политике наше Партије посебно.

РАЗЛОЗИ ЗА ОСНИВАЊЕ ПОСЕБНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

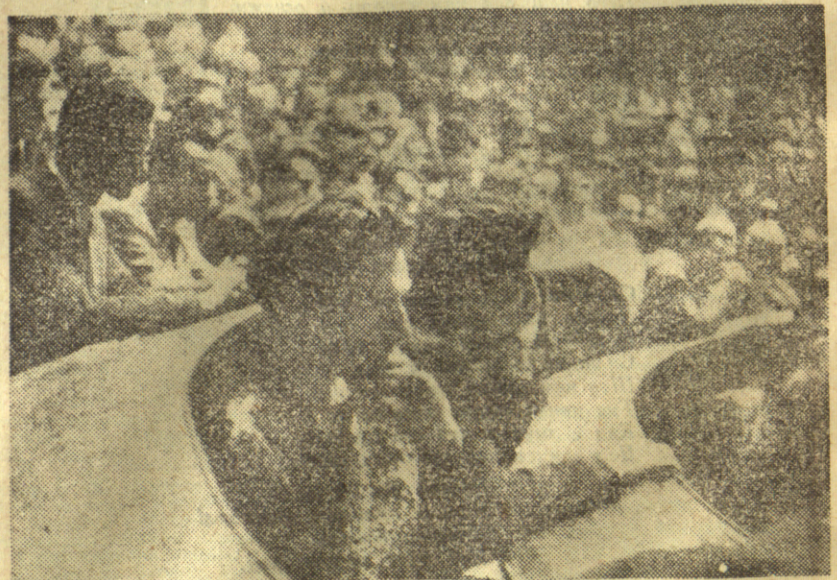
Послије III пленума ЦК КПЈ одржано је сајетовање студентских руководстава свих универзитета, гдје је донесена одлука о подјели неких организација, уопћена су искуства досадашњег рада. Закључено је да се у будућем раду пређе на еластичније и погодније нове форме које је омогућавао постигнути степен политичке и општекултурне развијености студентске омладине. Ова одлука се односила у првом реду на идеолошко-политички рад у организацији. Идеолошки курсеви као најмасовнија форма тога рада још нису могли да задовоље студенте који су у знатном броју већ били прошли по неколико курсева. Конкретни програми за годину — који данас нису могли у довољној мјери да дају одговоре на актуелна питања, а по излагању прилично одлеђани од живе праксе и посебних задатака које студенти изучавају, нису

и организациону снагу која нам омогућава да пређемо нову фазу како у погледу садржине рада, тако нарочито у погледу организационих облика какве тај рад захтијева.

Процес развоја наше организације био би сасвим непотпуно приказан ако не бисмо изијели његову најбитнију карактеристику: стално продубљавање унутрашњег демократизма који је постао основни услов за даљи напредак.

Опћа линија наше Партије и њој одговарајућа друштвена пракса по својој истинској — социјалистичкој демократији означавају нову епоху у историји социјализма. Изрођавање социјалистичке револуције у тиранију бирократске касте у Совјетском Савезу с једне стране, и у нашој земљи изградња социјализма који не може бити социјализам без социјалистичке демократије с друге стране, доказују и нашом праксом даље обогаћују учење марксизма о пролетерској револуцији као путу у бескласно друштво.

Маркс је први у теорији научног социјализма дао идеју о управљању привредом од стране слободних колектива непосредних произвођача, а друг Тито и наш ЦК први су у

Делегати на Оснивачкој скупштини

НАСТАВАК РЕФЕРАТА АНДРИЈЕ ПРЕШИЋА

(Наставак са друге стране)

воде и које се предвиђају у даљем подизању наших високих школа све више рачунају и на улогу самих студената и њихове организације, јер је природно да се студент не може третирати као прост објект који за 4-5 година треба овако или онако формирати. Према томе, сасвим је природно да велики дио одговорности за васпитање младих интелектуалца пада на студентску организацију.

Подршка коју ће Савез студената да пружи школским властима састојаће се у објашњавању студентима правог смисла захтева које поставља школа и конструктивној иницијативи у сређивању развоја наших факултета.

За протеклих неколико година када су се наши факултети борили са многим објективним тешкоћама, изграђена је код знатног броја студената лоша навика учења за коју се одомашни израз „скрипташење“ код студената су два главна разлога за овакво површно учење ради испита:

1. злоупотреба објективних тешкоћа (недостатак систематске контроле наставника над студентом у току године) и

2. релативно мала општа култура и ненавикнутост на студиозан рад средњошколца који долазе на универзитет.

Из овога треба извући конкретне задатке Савеза у борби за виши квалитет студија што је његов стални задатак. Савез студената ће, према томе, кроз различите облике рада развијати напоре за марљиво студирање, љубав за будући позив студената итд. кроз рад студентских научних група, друштва, дискусија на дебатним клубовима итд. и на тај начин привикавати га на студиозно изучавање наука и на неопходно истрајност у раду, на учење из љубави према струци, а не само ради полагања испита. У нашој штампи и на друге начине треба више него до сада истицати примјере марљивих студената, студената — ерудита у својој науци. О талентованим студентима организација ће се посебно брижити како би им се омогућило потпуно несметан рад и максимално стручно усавршавање још у току студија.

Док се не ликвидира механичко „скрипташење“ не може се говорити ни о идејно-правилном усвајању науке. Код нас је прилично раширена заблуда да и слаб ђак може да буде „теоретски уздигнут“ како се то често пише у карактеристикама и другдје. Треба ићи за тим да критичко усвајање посебних наука постаје главна форма израђивања марксистичког погледа на свијет код студената. То се не може постићи ако се кроз наставу, међусобне дискусије, семинаре, расправе у часописима, у дебатним клубовима итд. не изграђују навике студиозног учења које значи и критичку анализу разних поставки, теорија и схватања у материји посебних наука. А за исправно теоретско схватање потребно је добро познавати научна факта и различита њихова тумачења, учити их из домаће и стране литературе, од наставника а нарочито самосталним вјештањем итд.

Опће је признато да добар специјални студиј захтијева широку базу опће културе. Опћа култура је код нашег просјечног студента данас недовољна, а има и случајева неопуштености сиромаштва опћег образовања. С друге стране садашња ревизија наставних програма и планова иде за тим да се избјегне пресуко специјализирање и да се студент оспособи за читав низ послова који чине једну струку, а не само за један специјални посао. Због тога се број обавезних предмета своди на неколико основних и заводи се низ факултативних и необавезних дисциплина. Утолико је већа опасност за квалитет будућих стручњака ако се продужи по досадашњим навикама однос према студирању. Поред свих мјера које ће предузимати сама школа и студентска организација ће водити рачуна да различитим облицима рада надокнађује код студената недостатак опћег образовања које се у довољној мјери још не стиче кроз средњу школу.

Са идућом школском годином отпочеће се на нов начин изучавање марксизма-ленинизма који се уводи на свим факултетима као предмет „Основни друштвених наука“. Студенти ће, ако желе, моћи да слушају овај предмет када им је најгодније и неће полагати никакав испит. Према томе, судбина овог предмета зависи у првом реду од бриге организације. Органи Савеза треба да учествују у састављању програма који се морају, колико год је то могуће, ускладити са стручним предметима сваког појединог факултета. Добро састављен програм и уредно

извођење наставе из овог предмета одиграће значајну улогу у подизању квалитета наших студија нарочито обзиром на усвајање марксистичке оријентације у природним, примјеним и друштвеним наукама. Због тога ће организација третирати овај предмет и као саставни дио идеолошко-политичког васпитања студената што претставља други конкретан задатак организације у припремању студената за њихову будућу функцију у друштву.

У погледу идеолошко-васпитног рада тежиће се да он постане основница за ослобођење од доктринарства. Због тога ће се изучавањем револуционарне историје наше партије допринети подизању патриотске свести студената, имајући пред очима агресију која прети нашој земљи. Студенти ће се редовно обавештавати о актуелним политичким догађајима.

Савез ће наставити да подиже културни ниво својих чланова имајући у виду једностраност рада у културно-уметничким друштвима, која се састојала у недостатку рада на естетском образовању свих студената, а не само оних који су чланови дилетантских група и друштва.

Умјетничко изживљавање је потреба човека и задатак је организације да задовољава и развија ту потребу код својих чланова користећи је за свестрано образовање, морално и идеолошко васпитање студената. Ту се подразумевају и веће коришћење могућности које пружа културно-умјетнички живот ван универзитета.

Савез студената Југославије користиће све могућности за масовни развој физкултуре, уносећи елементе војне обуке.

Решавање и даље економска и здравствена питања студената, остварујући студентско управљање домовима и менаџама.

У трећем делу свога реферата друг Крешић говорио је о организационим проблемима у вези са оснивањем савеза. Основна организација савеза треба да буде удружење студената једног факултета или њему равне школе. Удружење је дакле организациона јединица, основана на принципу главног задатка студената — студирању једне одређене струке. Доследно томе принципу, на разним факултетима, нарочито оних разнородног карактера, могу се при свакој стручној групи оснивати и секције. У оквиру удружења оснивају се (или даље развијају већ оснване) стручне, културно-умјетничке, научне, литерарне, дебатне итд. групе или друштва. Студенти се уклањају у ове групе искључиво по свом нахођењу. Највиши орган је Савез студената Југославије, који обједињава савезе појединих универзитета, Централни одбор Савеза одговара за свој рад Конгресу, који је врховни орган Савеза и Централни комитет Народне омладине Југославије. Члан Савеза може да буде сваки студент, ако активно ради у једној од основних организација Савеза. Чланство у Савезу престаје искључењем или губитком статуса студента.

Говорећи о овим основним организационим принципима, референт је нагласио да је данас немогуће дати коначни организациони нацрт Савеза, већ ће то бити могуће само након извесног периода практичног рада и искустава.

На крају свога реферата друг Крешић је рекао:

На крају, неколико напомена о не посредним задацима на оснивању нове организације.

Оснивање Савеза треба схватити као дужи процес постепеног израстања нових организационих облика све од ове оснивачке скупштине до првог конгреса Савеза. Без развијене нове организационе структуре ништо не треба укидати досадашњу. О новим конкретним облицима активности треба на првом мјесту да одлучују активни Народне омладине и факултетске организације. Због тога, упоредо са дискусијом о новој организацији, која је већ отпочела, треба на основу одлука актива и факултетских организација, оснивати нове стручне, дебатне, културно-умјетничке и друге групе, друштва и клубове и учвршћивати постојеће.

На изборним скупштинама и конференцијама почетком идуће школске године треба основати организације Савеза на свим универзитетима и великим школама. До тога времена Централни одбор заказује први конгрес Савеза, утврди број делегата и дати на дискусију нацрт Статута Савеза студената Југославије. Први конгрес Савеза могао би се одржати крајем зимског семестра идуће школске године у децембру.

У раду на оснивању нове организације треба се супротставити дјелима негативним тенденцијама које се ту и тамо јављају у дискусији. То је,

прво, бојазан од развођивања и слабења чврстине организације и отпор према новим формама и, друго, анархистичко схватање демократије према коме ће бити могуће само формално чланство без икакве озбиљније активности и обавеза.

Бојазан од неког расплињавања обично се јавља у руководствама и заснована је на извјесним бирократским навикама и заблуди да је чврсто политичко држање људи исто што и често одржавање обавезних састанака без обзира на њихов квалитет.

Друго схватање је само налачје првог и уколико не долази од политички заосталијих и мало активних чланова, последица је осјећања неопходног оптерећења малим саставцима и ситним техничким задужењима чланова а за такво осјећање до сада се давало извјесног повода.

Нова организациона структура и начин рада треба да ослободи студенте од овог осјећања да их јаче активизирају на ономе што их као појединце највише интересује, а истовремено траже демократскије и вештије руковођење са знатно смањеним могућностима неког дириговања.

Стално продубљивање унутрашњег демократије организације, у чему се оснивањем Савеза студената код нас чини знатан напредак, једино је исправан пут за јачање активности и чланова појединачно и организације у цјелини.

Предлажемо Скупштини да, на основу разматрања овога реферата, донесе одлуку о оснивању Савеза студената Југославије.

Делегати Оснивачке скупштине пред зградом Природно-математичког факултета

ПРИПЛАДНИЈА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ОСИВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА СТУДЕНАТА

(Наставак са прве стране)

потешно на то да су некада млади студенти преписивали руком Маркса и тако га читали, а данас га наши студенти имају преведеног целог.

Кад кажемо: васпитати, мислим на све оно што се односи према другогвима и према старијима. Сви се ми у томе слажемо да сваки студент добро наоружан знањем буде такав активист да би могао носити частан назив народног студента.

Трећи задатак, се односи на свестрано васпитање студента како би он био у правом смислу друштвене активности човек. Он мора да кроз студентску организацију стекне такве навике да не ради само под моралом и из страха према партиском комитету какву ће му карактеристику дати, већ да осећа потребу томе. Он треба да у срезу у коме буде по завршетку студија радио постане један активан политички радник. Другови, ваши предатни другови, чије ви славе традиције наставањате, интересовали су се за културни живот. Они су знали и да 1941 године када је букнула Народна револуција први ступе у њене редове. И ви бисте требали да ту традицију наставите.

Данашњи студенти не раде у довољној мери на томе да када изађу са факултета на својим радним местима буду покретачи разних друштвених делатности, како би тиме учинили да наше паланке буду много интересантније и лепше него што јесу.

Да резимирам оно што сам изнео: човек наоружан знањем, човек добро васпитан и човек друштвено активан, такав треба да буде данашњи

Поздравни говор Милијана Неоричића

Данашња скупштина означава нов период у животу студената

Другови и другарице,

Гавно пре дваест година у овој истој физичкој сали одржана је академија посвећена улози омладине у одбрани земље. Неки од учесника те академије налазе се данас на овој нашој скупштини. Много од њих који су тада учествовали на академији нису међу нама. Они су пали смрћу хероја, дали своје животе за нову Југославију. Ја вас позивам да једним минутом ћутања одамо пошту студентима који су дали своје животе за социјалистичку Југославију. (Сви присутни устају и минутом ћутања одају пошту палим студентима). Слава им!

Отварајући оснивачку скупштину Савеза студената Југославије у име Централног комитета Народне омладине Југославије, желим да поздравим госте који присуствују оснивачкој скупштини, међу њима друга Вељка Влаховића, члана Централног комитета наше Партије (аплауз), председника Савеза за просвету, науку и културу друга Родољуба Чолаковића (аплауз), цењене госте професоре са Универзитета, друга др Илију Вуричића, ректора Београдског универзитета, (аплауз), инжењера Бранислава Којића, професора Техничке велике школе (аплауз) др Радивоја Увалића, професора Универзитета (аплауз), Богића Кнежевића, професора Техничке велике школе (аплауз), Ђурђа Бошковића, професора Техничке велике школе (аплауз). Посебно, другови, у име свих делегата желим да поздравим и ову оснивачку скупштину учеснике и руководиоце предатног студентског покрета, међу њима генерал-пуковника друга Пека Данчевића (аплауз), генерал-лајтнанта друга Саву Бурића (аплауз), генерал-мајора Милинка Ђуровића (аплауз), генерал-мајора Ђуру Лончаревића (аплауз), другарицу Брану Перовић и другарицу Загу Јовановић (аплауз).

Другови и другарице, у историји напредног студентског покрета било је низ значајних догађаја, а ти догађаји су увек означавали мобилизацију напредних студената за решавање својих задатака. Данашња скупштина Савеза студената Југославије претставља такав један догађај. Она означава почетак једног новог периода у животу наших студената, периода у коме ће студенти Југославије још више мобилисати своје снаге у извршавању својих дужности према земљи и народу, периода у коме ће се још више развити сва стваралачка иницијатива студентских маса. Ради тога наша данашња скупштина има да реши низ крупних задатака.

Она пре свега треба да покаже да су студенти нове Југославије остали

верни традицијама напредног студентског покрета, да су данас исто снако као што су студенти 1939 и 1940 године решени да, ако то за треба, бране своју земљу од онога ко покуша да нас нападне. И зато нека ова наша скупштина, која се одржава у историској физичкој сали, где су одржани многи митинзи и манифестације студената за одбрану земље, покаже и данас решеност студената Југославије да учине све за одбрану наше земље, нека наша скупштина манифестује приврженост студената Југославије нашој Партији, њеном Централном комитету и другој Титу. (Аплауз). Нека из ове сале поново сазна свет о слободној универзитетској омладини Југославије, о њеним идеалима, о њеним захтевима, о њеним жељама, које се данас остварују у социјалистичкој Југославији.

Осим тога скупштина показује и повараће да су у данашњој Југославији остварени идеали генерација студената, да је остварено јединство студентских маса које ће на овој скупштини дебитирати свој манифестациони облик на тај начин што присуствују студенти са свих наших универзитета. То јединство студентских редова стварало се кроз дуги низ година. Оно се пре рата стварало у борби против режима талашње Југославије и у одбрани наше националне независности. У току рата то јединство студената и остале омладине стварало се у оружаном борби против окупатора. Данас то јединство се ствара на основи борбе за изградњу социјализма у нашој земљи. Јединство које се манифестује на овој скупштини претставља виши степен јединства, јер се оно остварује у слободној земљи где студенти имају све могућности даљег развијања својих стваралачких снага. И нека ради тога други задатак наше скупштине буде да и даље јачамо јединство студентских маса и активност студената у изградњи социјализма код нас. Нека се покаже решеност наших студената да савесно изврше све своје обавезе према земљи и народу.

И на крају, трећи задатак наше скупштине састојао би се у томе да на основу искустава које смо до сада имали у своме раду, позитивних и негативних, продискутујемо о томе како да на нашим универзитетима и на нашим школама најбоље организујемо друштвени живот студената, како да развијемо сву ону стваралачку иницијативу студентских маса. Стварање Савеза студената Југославије претставља заправо такву организацију у којој ће студенти још више мобилисати своје снаге у решавању својих проблема, још више ће се развити стваралачка иницијатива студентских маса.

Зато, другови, ја предлажем да почнемо са радом наше скупштине. Пре тога предлозио бих да изаберемо у почасно претседништво наше оснивачке скупштине Централни комитет наше Партије и друга Тита. (Дуготрајан аплауз и скандирање: „Тито—ЦК“ „Тито—Партија“).

Студенти за студенте

Пред први мај студенти Економског факултета самоницијативно су организовали сакупљање помоћи за студенте свог факултета, који се налазе на лечењу у санаторијуму. Сабрано је око 6000 динара. Потпуно удружење Универзитета са своје стране је придодало 5000 динара. Болесницима су послати пакети у главној са посланицама и дигаретима, јер је храна у санаторијумима изврсна да би требало слати неко појачање. Ови пакети су леп пример пажње према друговима који су на лечењу.

Лепи дани извукли су студенте у природу

Приближује се јуни. Хиљаде студената Београдског универзитета и великих школа ће полагати испите. Зато се већ сада интензивно ради. Паркови су омиљена места студената за учење. Ради се озбиљно, јер су испити близу.

ПЕСНИК ВРЕЛОГ ШПАНСКОГ ПОДНЕБЉА И НАРАВИ

Када су у Гранади, на Тргу Кармен, на великој ломачи коју су запалили фашисти, изгореле књиге песама Федерика Гарсија Лорке, био је то чудовишан покушај да се уништи дело највећег савременог песника шпанског народа. Кратко време пре тога, песник је стрељан. Чудовишна шпанска жандармерија, о којој је написао своју познату песму, тражила је његову смрт. И они, за које је рекао да не плачу, јер имају лубање од олова, мислили су да ће, када оловом пробљују срце највећем шпанском песнику слободу, задати шпанској револуцији један од оних удараца који су неизлечиви и делују смртоносно. А смрт је Гарсија Лорку још више везала за револуцију и слободу и његово песничко дело учинила бесмртним.

Федерико Гарсија Лорка, велики песник шпанског народа, уплетен је својим животом и својим делом у сложено драму живота наше епохе. Као песник он је из те драме и израстао. Као и други велики песници наше савремености и он је из живота понео немир који карактерише нашу епоху. Није тај немир само ствар његовог индивидуалистичког темперамента, како су га тумачили они који су поезију Гарсија Лорке хтели да одвоје од прогресивних смерова револуције којима је надано његово дело. Гледана само са формалне стране, поезија Гарсија Лорке припада екстремном модернизму грађанске поезије последњих деценија. За оне који у поезији траже стадоженост сећања и мисли и који разговарашт стила постављају као основни квалитет поетског изражавања, песничка уметност Гарсија Лорке никада није била довољно разумљива. Потребно је присно осећати живот којим је надхнута ова поезија, пуна јаких, али понекад недоречених мисли и у којој само једна слика често има да сугерира један дубоки доживљај.

Свакако да има нешто што Лорку издваја из мноштва његових савременика у европској литератури. То је снажна везаност овога песника за живот његовог народа и његовог револуционарног времена и његова дубока приврженост традицији шпанске народне поезије. Утицај шпанске народне поезије на Лорку био је велики и видан. Сам он говори да је народни песник и народни човек, „народни човек у нарочитом смислу“. И заиста, поезија Гарсија Лорке, ма колико била са формалне стране модернистички екстремна, и расла је из шпанског народа, из његовог менталитета и из поетске традиције његовог стваралаштва и представља израз његовог живота. То је допринео да многе песме Федерика Гарсија Лорке, нарочито његов познати циклус „Цигански романсеро“ буду прихваћене од народа и да се певају као народне песме. Али тражећи реч, ритам и звук којима ће да изрази осећања и мисли модерног човека који дубоко осећа проблеме своје епохе, Лорка је учио и код великих модерних песника из светске литературе, код Витмена и других, и у-

својо све тековине модерне технике песничког изражавања. Он је свој песнички дух богато оплодио утицајима који су му помогли да развије природне могућности своје обдарености и да избујне у врхове модерне европске поезије.

За поезију Гарсија Лорке речено је да јој је основни мотив љубав која нема граница, која се ни на чему не зауставља, која се на све протеже и све обухвата. Са таквим осећањима света Лорка је у данима грађанског рата у Шпанији морао да стане на страну напредних снага своје земље. Велики песник љубави према свету осетио је у тим трагич-

познате и прихваћене у свету.

Књига песама Федерика Гарсија Лорке, коју смо добили у издању загребаčke „Мале библиотеке“, претставља обогате наше преводне литературе још једним значајним делом. Име великог шпанског песника било је и досад познато код наших народа, иако недовољно, али се вредност његове поезије могла само наслућивати по малобројним преводима који су објављивани у нашим часописима после ослобођења. Преводац и редактор овог издања Драго Иванишевић пошао је од оправдане тежње да у једној оваквој збирци, поезија Гарсије Лорке треба

Олујић Миливоје: Дубровник — дрворез

ним данима од куда долази опасност слободи света. Као песник напредних снага, надхнут идејама револуције и људског братства, Лорка је у Шпанији одиграо улогу сличну оној коју је имао Мајаковски у Октобарској револуцији. Његове песме излазиле су у публикацијама народног фронта и ширене у великом броју примерака у редовима републиканских борача. Његове драме у стиху, борбене романтичне, и донекле апстрактне, у којима је сликао борбу добра и зла, и које су до револуције смагале као једна интимна поезија своје врсте, испуниле су тада репертоаре републиканских позоришта и биле приказиване као одговор на политичке прилике у земљи. Упоредо са интересовањем за развнат догађаја у Шпанији настало је код прогресивних људи у свим земљама интересовање за поезију Гарсија Лорке. Песник који је својим делом и својим животом пламено афирмирао револуцију имао је њој да захвали што су вредности његове поезије постале

да буде што свестраније заступљена. Тако смо његовом заслугом и заслугом Државног издавачког предузећа Хрватске добили једну књигу Гарсија Лорке, која обухвата све етапе његовог стваралаштва и садржи велику његових значајних остварења на плану лирске поезије. У збирци се налазе песме из његових познатих циклуса и књига као што су „Андалушки спев“, „Песник у Њујорку“ итд. У књизи је и његов најбољи и најпопуларнији циклус „Цигански романсеро“ из кога су неке песме као: „Романса шпанске жандармерије“ и „Романса луле, луле“ биле најраније код нас преведене и досад штампане већ неколико пута. На крају књиге налази се циклус песама познатог шпанског песника и пријатеља Гарсија Лорке Антонија Мачада под насловом „Песник и смрт“, који је инспирисан Лоркином трагичном смрћу и на овом месту претставља дирљиви поговор поезији великог песника и револуционара.

Милодраг ПРОТИЋ

ВЕЛИКОШКОЛЦИ - СОЦИЈАЛИСТИ

Посетиоца неочекивано изненади гомила рукописа на радном столу Трише Кеџмановића. Иако стар и болешљив, са несмањеном енергијом он записује све оно што је доживео, видео и чуо у току свога дугога живота од неколико деценија.

— Ето, пишем мемоаре за историјски архив Централног комитета. Треба сачувати за вас младе и за историју те дане када смо почињали. Изражем Триши Кеџмановићу циљ посете. Желим да ми исприча како су студенти почетком овога века, у дане када је он студирао, прослављали први мај.

— Знаш, ми студенти нисмо организовали посебну прославу, већ смо се прикључивали радницима и са њима заједно славили овај наш велики празник. За сам први мај се није везала ниједна искључиво студентска организација. Али могу да ти кажем нешто о раду нас великошколца-социјалиста у те дане.

Наша група великошколца-социјалиста није била велика — било нас је свега тридесет до четрдесет и имали смо свој клуб. Ја сам био секретар клуба. Одржавали смо редовно састанке на којима смо прорађивали марксистичку литературу. См тога смо радили и у друштво „Побратимство“, и назад, активно смо радили на решавању свих питања која су се односила на рад професора, ректората, материјалног снабдевања сиромашних студената итд. Свој највећи прилог јачању наше партиске организације дали смо у мартовским демонстрацијама 1903 године.

Стање у Србији, пак, у току читавих десет година пре мартовских демонстрација било је толико тешко и неиздржљиво да је и по својој негативности условљавало тај догађај који је дошао као нешто неминовно и нужно. Радничка класа морала је да се бори и за свој толи живот, за своја најосновнија економска и политичка права и да ствара и удара нове темеље својој класној борби. У овом времену социјалистички раднички покрет у Србији већ је имао у довољној мери свој изразито марксистички карактер. Покрет се тада борио не само против капиталистичке класе него и против апсолутистичких тенденција који су желели да владају неограничено. Мартовске демонстрације су биле најразвијенији облик ове јавне борбе.

Самим мартовским демонстрацијама претходило је више иступа против владе и режима. Таква један иступ био је 11 март (по старом календару). Тада смо демонстрирали у сенату, који је био смештен у згради Мише Анастасијевића, у коме је била и Велика школа. Неколико дана пре тога изгласан је у Скупштини закон о зборовима и удружењима. Када је закон дошао пред Сенат, Никола Пашић је изјавио да ће гласати против, што је и урадио. Тада су на иницијативу нашег Соција-

листичког клуба, уз присуство чланова Клуба самосталних радикала, приређене демонстрације. Сенаторе који су заседали у свечаној сали разјурили смо, а самог Пашића хтели смо да тучемо да није побегао.

Тада смо у дворшћу Велике школе одржали збор на коме су изнети захтеви да се Сенат исели из зграда коју је Миша Анастасијевић посветио Универзитету. Око 200 студената је потписало ту резолуцију.

Већу, добро организовану акцију, имали смо и децембра исте, 1902 године. То је било поводом доласка руског министра спољних послова у Београд. Циљ његовог доласка су биле извесне реформе у македонском питању. Ја сам тада у „Побратимство“ држао реферат „Руска политика на Балкану и македонско питање“, који је био штампан у „Радничким новинама“. Дебата у нашим круговима је о овоме вођена до фебруара 1903 године, када је Димитрије Тимотијевић одржао на једном састанку дуг реферат.

Саме мартовске демонстрације које су биле у грвом реду плод активне делатности нашег клуба на Великој школи, биле су нека врста резимеа наше делатности за протеклих неколико година.

Тог дана, 23 марта, пошто смо пре подне одржали збор на Великој школи, после подне смо заједно са трговачким комесарима, којима је оно пре подне био онемогућен збор, приредили велике демонстрације у којима је дошло и до крвопролића. Тога дана смо показали и доказали да смо чврсти, монолитни и да ћемо са успехом моћи да истрајемо у нашој борби. Мајски подвиг, два месеца касније, када су убијени Александар и Драга, био је добрим делом и наша заслуга, јер су официри-завереници знали да за собом имају групу јаких, добро организованих опозиционара. — завршио је своје излагање Триша Кеџмановић.

К. М.

Павловић Брана: портрет — липорец

ЕБЕНЗЕ

(ОДЛОМАН ИЗ НЕОБЈАВЉЕНОГ ДНЕВНИКА)

Лигаве зеленкасте купе брегова стално сузе. То у нашу дубоко долину окружену венцем хладних брегова силази влажна блатњава смрт. Последњих дана априла обилатно је падала суснежица и промочила ову рупу, и онако увек влажну, јер почива у готово вечитој хладовини у коју са околних висова непрекидно копне заостали снегови.

Пресијавају се јарко осветљени, оштри врхови брегова. Озеленеле гране листопада и игличасте руке четинара, ретко и васуице разбацане, пуне су сићушних капљица у којима се огледа сунце. Али у нашу долину оно касно силази — тек негде око поднева — јер се дуго бори док не одагна големе сенке брда. Па и када се помоли између два југоисточна виса, сигурно овичина беличастим рубом и проспе зрачну светлост по згуреним баракама, ни онда га нећемо угледати. Преко целог дана смо на раду.

У полумраку „штола“ бушилница не престаје да бучно струже крчку алпску стеноу а детонације динамита углављеног у процепе и избушење рупе чују се у готово правилним временским размацима. Ма да је

сваком стражару већ јасно да се немачка војна сила налази пред капитулацијом ипак још увек нагонне исцрпљене „хефтлинге“ да од јутра до мрака продуже е бушењем ових бесконачно дугачких тунела као да би хтели да продру у дубину брда и тамо се прикрију и притаје од својих сопствених злочина.

Млитава бескрвна тела „хефтлинга“, бушилница кинмата по својој вољи. Зар је један малаксао грчевито се држећи за њену ручицу при издасају? Вагонети се товаре последњим остацима снаге. Одакле она још увек извире? Можда из неизмерљивих дубина наде која се ових дана пробудила силнија него икада раније. Ближи се крај ропству. Рачуна се још само на дане или можда чак сате и одблесак слободу ће засјати у умртвљеном погледу „хефтлинга“. Па и тако кратко време није лако издржати. Смртност се повећавала до огромних размера — пет стотина људских живота тихо се гасило свакодневно у концентрационом догору Ебензе. Изнуреност, гладовање и ова опасна пролетна влага чинили су своје. Крематоријумске пећи су ужарене и дану и ноћу, али ипак не могу да сагоре све те

лагане лешеве. Ископане су огромне раке у које је почело закопавање помрлих и побивених. Сваки човек је са зебњом себи постављао питање: „Да ли ћу издржати или покекнуту у минут до дванаест — последњи час пред ослобођење“.

Сирена је као и обично запиштала у подне. Посао је на пар минута прекинут. Подељен нам је уобичајени оброк: пола литре супе од љуска кромпире, незачињене и без промијала масти. Поседали смо на неутоварен камен поред лоре, хладан и болникаст. Са колико ужурбане пожуде су гутали ти оптачи људске хране. Не сме се пропустити ни један трен као да би се баш у том трену могло десити оно најстрашније. А то би било ако би се нашао неко да претме тих врелих пола литре „супе“, наше једине хране последњих десетину дана. Са колико гладне зависти се гледало у оног који је негде успут ишчупао пар листова коприве са кореном, ко зна где и како скувао, и сада у неком углу, на очиглед свију, прождире то укусно јело. Неко је извукао из цепа парче „белог“ угља и, кријући се, на њему ломе зубе. У догору се прочуло да има специјалних врста

угља са више масноће и за њим се трагало као за рудником злата у стара времена. Кашица ко зна који пут струже по излупаним мањеркама, ма да у њима нема ни капи, ни мрвине хране. Али варљива глад нагони да се мањерке примичу поново устима и разочарано спуштају, да би се после краћег времена опет махнално нагнуле и у њих вирило са пуно наде.

— Другови, данас је први мај, — чуо се бодри дубок глас из подумрака иза полунатовареног вагонета. Можда је у њему било и усиљене бодрости; ипак је он и овде звучао свечано, величанствен истовремено по својој тузи и нади. А и саме те просте речи су имале у себи нечега охрабрујућег.

— Да, први мај — одазвао се други слабији глас, као за себе и замисљено.

Опет се све утиша. Неко је чак затурио главу међу руке и тако непомично застао у ишчекивању знака за продужетак рада. Локомотива је улетела у „штолу“ са новим низом празних вагончића.

Запловили смо по валовима маштарења. Машта је хлеб и утеха убогих. На очи се навукла скрама сете давно заборављених усмена а подгрејава је топлиота којом се одавно нисмо грејали. Давно? Још с оне стране жица када смо били људи телом и духом а не отупели и до костура измршавели „хефтлинзи“.

ном, она иста стегнута песница што се на Бањици приликом спровођења нашег транспорта подигла иза рашетак и стезала у другарски поздрав, оно исто лице пуно оптимизма и одлучности. Само је сада некако свечано радосно. А и качкет је необичан. Не, то је онај исти качкет, само је весело нахерен, те као да је добио неку празничку боју. Озарен иде право према мени, а иза њега дуга незадржива поворка једнако стегнутих песница и насмејаних лица. Хтео бих да му полетим у загрљај, да јурнем и ја са њима, да се утопим у ту поворку без краја, да будем оно што је и она, да идем сунчаном улицом окићеног града.

Час осећам да ме нешто стеже, притискује све јаче и вуче све више ка земљи. Опирем се, не дам, хоћу да млатарам око себе а не могу да покренем руке. На крају успевам, као да се будим, побеђујем и стижем ону збујену поворку баш кад је заокретала иза угла једне улице, хватам се последњих редова и трчим све даље, али ме оно опет притискије и вуче назад и опет се борим и отимам.

— Први мај, празник рада. — прекинуо је тишину и нит мисли још једанпут сасвим занемоћао изгубљен глас.

— Вечерас, после рада, могли би да се сакупимо код мога кревета. Хтео бих о нечему врло важном да вас обавестим, — чуо се пословно онај први бодри дубоки глас.

Онда се опет појави на позоришци уобразиље чудан декор: расветлана мајска башта у предграђу, пуна зеленила и ружа. Кроз њу неко пронио првено платно заставе. Хтео

СУСРЕТИ С ВЕЉКОМ ПЕТРОВИЋЕМ

РАЗУМЕТИ НАМЕРУ УМЕТНИКА

У уметничком музеју службеници перетко препричавају ову анегдоту о своме управнику: „У разговору са једним младим, доста познатим нашим песником, који је, иначе, до недавно писао скоро искључиво тзв. борбену поезију, Вељко Петровић је рекао:

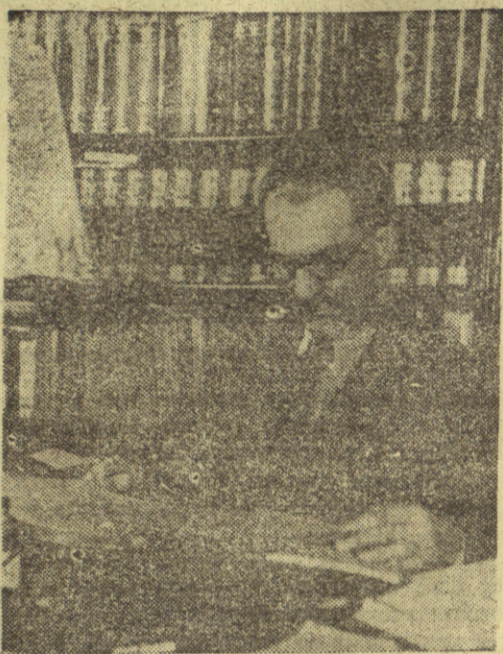
— А зашто ви не пишете љубавну лирику? Требао би да ви млади то радите: јер, нећу је, ваљда, под старе дане ја писати.

Ова анегдота не мора бити потпуно гачна; можда Вељко Петровић није дословно све то тако рекао; али сама чињеница да се он везује за једног књижевника, који је дело, по својој природи тематике, скоро антолошко, а она је као потпуна припадница на извесну једноставност тематике, која је извесно била у нашој послератној поезији.

Она је као и о неким другим проблемима, хтео сам да разговарам са Вељком Петровићем. Када је чуо да ја што би ми он испричао, „ваљда неће“, са извесним неповерењем, прилично оправданим, можда, — рекао је:

— Не волим вам ја то. Видите, кад се тако пише о човеку, то испадне слично ономе на вашару, кад човек уђе у оне шатре са разним огледалима, па у једном види себе округлог, дежмекастог, са великим трбухом и округлом главом, на другом, опет, са дугим крацима и танким, рачитичним ручицама.

Родом је из Бачке, из Сомбора. Школовао се у Пешти, у „Текелијануму“, задужбини Саве Текелије, у којој су учили многи наши познати јавни и културни радници из „пречанских“ крајева. Још као гимназијалац почео је да пише песме. Неке

од њих је објављивао, као и прве своје приповетке, у „Српском књижевном гласнику“, још у дане када је овога Скерлић уређивао. Неколико година пре Првог светског рата пребегло је, испред прогона аустроугарских власти, у Србију. Био је лични пријатељ Скерлићев, који га је у његовим првим књижевним корацима подржавао и помагао. Своју наклоност младом књижевнику Скерлић није откизао ни у дане жестоког напада Богдана Поповића на Петровића. Напротив, Скерлић се спремао да на прилично јучну критику Богдана Поповића одговори: изненадна смрт га је у томе омела.

За време Првог светског рата заједно са српском војском повлачио се преко Албаније. После рата и даље се активно бавио књижевношћу, углавном прозом; сем тога написао је за нашу историју уметности важно дело „Српска уметност у Војводини“ — одељак о сликарству (архитектуру нашег грађанског друштва истог периода у тој публикацији, коју је издала Матица српска 1927 године, описао је Милан Кашанија). После овог рата такође врло активно ради и издао је пар збирки приповедака. Због приповедачког рада добио је прошле године награду Савезне владе.

Једном приликом, у једном доста несезаном разговору, прилично оштро је реаговао на рад неких наших младих песника, који довољно не негују форму.

— Поезија има извесне своје законе којих се песник мора придржавати. Не може се, на пр. писати сонет а да се о сонетном облику, о његовој форми, која таква, непромењена, постоји већ столетима не води рачуна. Низ великих песника већ толико времена пише сонет и од његове форме не отступа, а ипак мисао, у томе на изглед калупу, остаје непромењена, неослабљена.

Једном је, недавно, отварајући једну изложбу слика, између осталог рекао и ово, те тиме у неку руку, и писмено изложио своје погледе на нашу савремену уметност:

„Модеран човек, социјалистички човек, наш човек, како га већ називамо и где где и сагледамо, чува се од наглог, емотивног расуђивања; он будно подржава цензуру свога научно уљубљеног разума; тим више што зна да у осећајноме делу нашега бића авети прошлости, сујеверје и мрачне скучености обично надживе многе логичке и појмовне варке.

С таквим расположењем посматрајмо творевине наших данашњих уметника... Стари Гете, класичар живота више не поезије, по томе што је усправно стајао и равно, нетрепично гледао усред олујне природних сила и заковитаних људских страсти, саветовао је: Ко хоће песника, што значи и уметника, да разуме, мора походити његову домају, а то исто као да је рекао да мора схватити његове намере, оно што се обичним језиком каже, шта је уметник хтео изјавити и каква су му изражајна средства стајала на располагању. Често чинимо неправду, замерамо уметнику што нам не пружа оно што смо ми унапред замислили да ће нам пружити па тиме превидимо оно, често ванредно значајно и лепо, што је он хтео па и успео да нам пружи. То, разуме се, не оспорава наше „право“ (та реч, иначе, није у оваквим разговорима и приликама на месту!), не оспорава природну нашу жељу да у делу свог савременика уметника нађемо отеловљену своју слутњу о смислу и лепоти живота и света кроз које се пробијамо борбено или би-

вамо пасивно ношени од колевке до гроба“.

А те своје захтеве према другима, Вељко Петровић испуњава у своме уметничком делу. Мало је људи код нас који у приповеткама Вељка Петровића неће видети неког свог познаника или пријатеља — понекад приказано са симпатијом, понекад са потсмехом, некад опет са иронијом, али увек реално, истинито, „типично“. Ваљда нико у нашој новинарској књижевности није тако рељефно оцртао лик нашег грађанина из Војводине, као што је то урадио Вељко Петровић.

Недавно, опет у једном несезаном разговору, причао ми је Вељко Петровић шта намерава да пише у току следећих година:

— Ако ме здравље подржи — јер видите, тек сад сам се придигао, још сам реконвалесцент (он је, иначе, недавно имао једну тежу операцију) — желео бих да напишем нешто о Бори Станковићу, Скерлићу, Јанку Веселиновићу и још неколицини тих наших писаца. Треба им се достојно одужити — од њих смо ми — моја генерација, од њих учили, те нам добу, у неку руку, ако не очећи, а оно стричеви.

Миодраг КУЈУЊИЋ

КОНЦЕРТИ ПОСВЕЂЕНИ ОСНИВАЊУ САВЕЗА СТУДЕНАТА ЈУГОСЛАВИЈЕ

У част Оснивачке скупштине Савеза студената Југославије одржано је у Београду низ приредби и концерата. Тако је, између осталог, на Коларчевом народном универзитету одржан 27 о.м. концерт на коме су учествовали културно-уметничко друштво Београдског универзитета „Бранко Крсмановић“ и солисти љубљанског Конзерваторија.

У суботу, 28 о.м. у физичкој сали Природно-математичког факултета приређен је солистички концерт студената музичких академија Загреба и Београда и Конзерваторија из Љубљане.

На масовном излету београдских студената у Кошутњак, који су организовали комитети Народне омладине Универзитета и великих школа наступала су са својим уметничким програмима и културно-уметничка друштва факултета.

Лекови од Међународне универзитетске помоћи

На предлог управника Студентске поликлинике у Београду одбор међународне универзитетске помоћи за Југославију затражио је од Међународне универзитетске помоћи у Женеви да од своје додељене нашим студентима утроши део на куповину лекова. Међународна универзитетска помоћ је прихватила предлог. До сада је купљено шест килограма стрептомицина и један килограм ПАС-таблета.

Павловић Брана: рибари — дрворез

би да га постави негде при врху крова. Али, чини ми се да је и тиме незадовољан испише се на кров и пружа заставу високо изнад главе, подиже је све више и више, као да би хтео да досегне нешто недокучно. Ветар му мрси косу и игра се с пурпурним уздрхталим бојама.

Одједном човек са заставом се претвара у војника са пушком. Само он више не стоји на врху крова него на вису брда изнад логора. Спустио је пушку, подбочио се на њу и премислио шта би му сада ваљало радити. Зашто неће да сиђе доле међу нас?

Кога ли ћемо данас понети с посла? Ко неће имати довољно снаге да се врати сам? Да ли ће зору дочекати сви на окупу?

А онај војник стоји, ни да се помакне. Пожури!

Али ту је писак сирене прекинуо наш ћутљиви првомајски скуп. Десетак минута одређених за ручак протекли су.

Лос, те ман, дос!

Бушилица се зариди у стѐну, а дијамит поново започео своју рушничку песму.

Гангс је осетио да му је догорело до ноктију. Није више збијао своје „мале шале“, које смо навикли да редовно гледамо када смо се посрћући враћали са посла. Хоџао је, рекло би се, хладан као сфинга, али нервозним дупкањем врхом корбача по чизмама, пагним окретањем и тражењем иза леђа оног кога нема и који му је ипак увек за петма, није могао да прикрије бурну, неспокојност страха пред праведном осветом. Знао је да су се многе од његових „шала“ усекле за сва вре-

мена у окрвављене душе хефтлинга. Кад сам год пролазио поред њега увек ми се у сећање повраћала појава осамнаестогодишњег Италијана како са крвавим јецајем пишти са вешала. Младић је радио у некој команди ван логора. Сакрио се у једну од пољских барака да би се склонио од суровог ветра и хладноће и није се појавио у одређено време на пребројавању приликом повратка његове команде са посла. Заспао је. Нацисти су ово једва дочекали да би га оптужили за покушај бекства и завере.

На очиглед депортираца, увече, после апела, одиграла се крвава драма. У стабла двеју јела укуцана је танка грела. На греди канап, Под гредом сто и две хоклице. Лоренц, заменик лагерелтестера — специјалист за вешање — попео се на прву хоклицу и посадио свезаног Италијана на другу. Али му није везао омчу око врата, како смо очекивали, него чвор око зглавка руку. Хоклица је измакнута и дечак је вртећи се лево и десно висно на ужету, око један метар изнад земље.

Тада се појавио злокобни Јулијус Гангс, СС командант логора, држећи на узди своја два огромна полицијска пса. Одрешо их је и они су једним скоком дохватили дечакове ноге заривајући своје оштре зубе у његово беспомоћно тело. Италијан је урлао. Кад би пси пали са своје жртве на тло Гангс их је опет потстицао и они су обнављали крвавих губица своју жалосну вештину. Мучење је потрајало све док се командант није „смиловао“ да једним метком прекрати живот младог Италијана.

Гангс се достојанствено удаљавао

праћен лаганим ходом својих дресираних животиња које су облизивале свежу крв, док се над њим вртио на ужету леш жртве, исцеланих и крвавих панталона, једног стопала ишчупаног из зглавка а другог голих костију.

Данас Јулијус Гангс не испољава своју уобичајену ревносту активност. Све његове „шале“ се свеле на песничке и ударање низом најизнуренијих хефтлинга.

— Варум симулирен? Ха.

Али ни то му некако није олако полазило за руком. Био је мрзовољан и задубљен. У њему се рађала замисао о злочину огромних размера, не баш много оригинална, јер је нешто слично већ изразио давно пре њега један угодни римски император: „Када би цео народ имао једну главу да је једним замахом мача одрубим.“ У логору је пред ослобођење било око 30.000 хефтлинга. Како их све смакнути без великог ризика? — питао се у себи Јулијус. Сада то није више било лако извести. Ситуација се из основа изменила. Америчке оклопне колоне најављене су на 60 километара растојања од логора. Осетио је, да је у логору ојачао отпор и решеност на борбу за живот. Ни у све своје стражаре се није могао поуздати. Нису хтели да у последњем тренутку стављају главе у торбу и изблаже још више своју блатњаву човечност. Требало се послужити лукавством. А Гангс је имао довољно јаку уобразиљу за измишљање најсвирипјих злочина. Вероватно је трљао своје крваве руке у белним летњим рукавицама радосно помишљајући на грандиозност свога будућег подухвата: биће то злочин ко-

ји ће својом надприродношћу дивно завршити његову каријеру заклетог есесовца.

Међутим, последњих дана наше обавештавање је беспрекорно функционисало. Јозеф Полштрум, из антинацистичке групе при есесовцима, који је редовно одржавао везу са комунистима из логора, обавестио нас је да се једна локомотива наоружана са 40 килограма динамита упутила улазу штоле бр. 6. У њу смо под кишом удараца разбеснелих стражара обично морали утрчавати приликом опасности од ваздушног напада. Овај пут смо се морали одупрети. Локомотива са динамитом није без разлога била упућена на улаз штоле. То је било упозорење да у њу више не улазимо без борбе, макар и голим рукама, против до зуба наоружаних стражара и по цену губитка многих жртава. Јер Гангс би наредио да се динамит потпали и највећи криминал у историји есесовских кропролића био би изведен: 30.000 живих људи остало би затрпано у брду. Но, нама се без опасности више није могло наредивати. Били смо приправни за све.

Четвртог маја на јутарњем апелу требала је да нас савлада Гангсова лукава упорност. Изашао је пред постројене хефтлинге и почео брижним гласом као да се смиловао над нашим судбинама:

— Ми есесовци губимо рат. Да ли ћемо се одмах предати или продужити борбу још нисмо дефинитивно одлучили. Ускоро ће овде доћи савезничке трупе. Оно што сам до сада чинио према вама морао сам

чинити по наређењу, настојећи да избегнем сувишна кропролића. Данас више немам наредбодавца! Треба вас сачувати од последњих удараца. Ја вам то желим. Зато вам саветујем да се одмах упутите у штолу бр. 6.

Нико се од нас не помера. Одлучна тишина пуна решености непријатно је додирнула и Гангсову „остветљиву природу“. Лицем у лице гледали смо се са неколико десетина есесоваца наоружаних до зуба машинским оружјем. Ми стежемо у рукама парчиће нађеног зарђалог плеха и сакупљене каменце.

Преводилац преводи најпре на наш језик. Тако смо се договорили јер смо били најјединственији. Одлучно вичемо: „Не у штолу. Остаћемо овде.“ За нама се поводе и остале националности на чије језике се преводи „савет Јулијуса Гангса“. Непомични као мумије есесовци су уперили своје машингевере у тиху непријатељску масу хефтлинга. Гангс шета нервозно пред својом четом. Да ли ће му у последњем тренутку отказати послушност. Зацело сви виче неће поштовати његово наређење. А и хефтлинзи су решили да се не даду натерати. Значи неко им је саопштило. А америчка оклопна кола могу сваки час да продру у логор и да га живо ухвате.

Без његовог наређења почели смо да се разилазимо. Стражари и њихов командант су још кратко време неодлучно постојали па се и они повукли.

Сима ВЕГОВИЋ

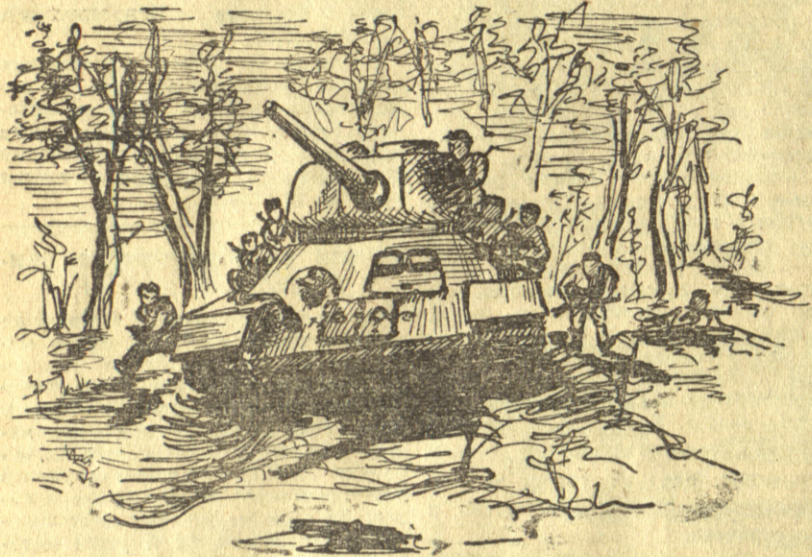
КРОЗ ПРОРЕЗ ТЕНКА

У железничкој колонији још увек тишина. Неколико будућих тенкиста шетњају око тенка и очекују полазак. Свиће прави пролећни дан без иједног облачка на небу. Из даљине допиру пуцњи пушака и артиљерије, која врши припрему за идући напад наше пешадије, у коме ће учествовати и тенковске јединице.

Радиотелеграфиста нашег тенка је обавештен да је прва траншеја "непријатеља" пробијена. Тенк је добио наређење да крене, јер — његова је дужност да продуби успех пешадије.

Забрекато је мотор и на задњем делу тенка почео да избацује остатке прегореле нафте у виду плаво-беличастог дима, који је као облак почео да обавија "тенкисте". Живахно су поскакали на тенк.

Тенк је тргнуо и гусенице су по-

челе да звекећу по калдрми. При трзају су се јако занели сви "тенкисти", сем једног војника, чији је незнатан и лак покрет говорио да је на тенку већ дуго и да је са њим скоро страо. "Тенкисти" (иначе студенти ТВШ) погледали су га љубопитљиво, али су још чвршће стегли придржаче.

На полазни положај тенк је стигао у пет и петнаест. Дугачка цев тенковског топа се окренула и дигла према Топнидерском Брду, у правцу Филмског Града. Топ је опалио. Топоа талас ваздуха запахнуо је лица младих, а струготиња од дрвета им је слетала на капе и одео. Неки су очима покушали да пропрате топовску гранату, и кад су видели њен састав, зачуђено су се осмехнули.

Приближавамо се првим "борбеним" линијама. Још стотинак метара. Пробијемо се кроз густу шуму, између дебелог дрвећа. Танке, тек олистале шибљике губе се са нашег ограниченог видика и нестају под тешким гусеницама тенка. Радиотелеграфиста сазнаје да су у близини "непријатељска" противтенковска оруђа. Заузимамо скровито место и то пом потпомажемо пешадију. Небо се пролама од пуцњава артиљерије, митраљеза, бацача и пушака. Уз земљу приљубљена и зеленилом маскирана тела бораца једва се примећују на неколико метара. Ношени лаким ветром, шумом плоче бели облачни сагорелог барута. Очекујући знак за јуриш, као кроз кадар филмске камере посматрамо "борбу" кроз уски прорез. Промичу носила, рањеници, заробљеници...

Пуцњава се час утишава, а час распламсава. "Борци" су у ишчекивању поновног напада. Одједном је из једног жбуна истрчао збуњени зец. Скреноу је пажњу неколицине. Они оставише пушке и истрчаше из својих заклона на "брисани простор". Опколише зеча, али захваљујући њиховој "спретности" он умаче.

— Ви сте мртви! — довикну им један официр, више ради поуке, него у шали.

Они га зачуђено погледаше. — Па да. Шта мислите зашто брекће онај с оне стране? Пружили сте му силну мету. Не две, него неколико мува у једном ударцу.

"Неспретњаковић" се згледаше, почешаше по потиљку и погурено вратише у своје заклоне, где их дочека смех оних који су то посматрали...

Дат је знак за јуриш. Тенк крече. Пешаци радосно поздрављају улазак тенковске јединице у "борбу". Они остају за нама, а испред нас — Филмски Град и шума, у којој је "непријатељ". Ово је напад на "непријатељску" другу траншеју. Појава наше тенковске јединице збуњује "непријатеља" и натерује га у бекство. Са нашег десног крила чује се: "Ура!"

Непријатељ се повукао ка обали Саве, а за отступницу жртвује јед-

ну своју чету, која се утврдила у шумарицама Бановг Брда. Испред нас — брисани простор. Наш тенк је камуфлиран у зеленом шибљаку у шуми. Круже авиони. Чека се поновни и последњи знак за напад...

— Их, да није било нас тенкиста — чу се узвик једног машиница са ТВШ.

— Шта ви, увреди се један пешак. — Много што-шта смо ми направили још док ви нисте дошли... Заробили смо силне грабевнице...

...Прошло је пар минута и шибље на ивици наше шуме одједном се зањихало. У трку су излетели наши "борци". Проломи се небо од пуцњава. Артиљерија рије око њих. Они у скоковима претрчавају до "јуришног положаја". Наша артиљерија спречава "непријатеља" да јаши отпор. Неколико дебљих стабљика

обориле су гусенице нашег тенка. Купола је зањихала грање шумског дрвећа. И ми смо ступили у јуриш. Кроз танки прорез тенка видимо "непријатељске" војнике како панично и разуздано беже. Многи се за "увек" приљубљују уз земљу... "Непријатељ" је протеран преко Саве, где су га дочекале наше десантне јединице... Н. М.

КАКО СЕ ПОСЛОВАЛО У ОПШТОЈ СТУДЕНТСКОЈ МЕНЗИ 1937

Ретко се у којој земљи води толико бриге о потребама студената као код нас. Стогине милиона потроше се током године на стипендије, домове и мензе, изградњу студентских насеља, летовања и здравствену заштиту студената. Све је то познато нашим студентима, но многи од њих не знају како се тешко студирало у старој Југославији.

Мензе су биле аутономне. Издржавале су се од сопствених прихода и помоћи, јер од државе нису добијале ништа. Замолили смо једног предатног студента да напише нешто о пословању студентских мензи пре рата. Друг се одазвао и написао је о пословању Опште студентске мензе у једној години.

У школску годину 1937/38 Општа студентска менза је ушла са нешто преко 2000 динара. Пре отварања мензе Универзитет је дао 5000 помоћи. То је омогућило да менза почне са радом. Још почетком семестра велик број студената је тражио да Управа што пре отвори мензу. Одмах се пријавило 120 абонената на храну. Крајем септембра Општа менза је почела да издаје оброке, а већ 1 октобра хранило се у њој преко 200 студената.

Чим се чуло за отварање мензе, велик број сиромашних студената пријавио се да се у њој запосли као помоћно особље. Од 45 пријављених Управа је привремено изабрала њих 20 за келнере и друга занимања. Уколико се повећавао број абонената уголико су још у већој мери стизале пријаве за запослење у мензи. Првих дана октобра Управа мензе је одржала конференцију са 83 пријављена студента који су се јавили за уполсење. О сваком појединачном случају се расправљало и испитивало његово имовно стање. За запослење је узето у обзир 70 студената. Осталих 13 су одустали кад су видели како стоји менза и да има 70 сиромашних, а менза може да упосли само њих 45 као послугу. Од тих 70 Управа је изабрала њих 45, док 25 студената нису примљени мада су били истог и-

Нове собе за студенте на Новом Београду

мовног стања као и остали, јер менза није имала финансијских средстава да их упосли. Броју запослених треба додати шест чланова Управног одбора који су добијали храну за свој рад у мензи.

Највећа тешкоћа за мензу те године су биле просторије. Од места и удобности локала зависно је просперитет мензе. Што је менза била ближе универзитетском центру тиме се у њој хранило више студената, а с тим је менза могла да упосли већи број сиромашнијих другова да раде за храну. Прешлогодишње просторије биле су отказане, јер нису одговарале потребама мензе. У тражењу новог локала кућевласници нису имали разумевања за студентску мензу, шта више нису се усуђивали да дају просторије плашећи се да им студенти неће уредно плаћати. Најзад је локал закуп-

љен у улици Краља Милутина број 45. Он није одговарао за студентску мензу ни по величини ни по цени. Исцрпљиве велики део својих прихода (око 40.000 дин.) менза је морала дати за кирију.

Менза је била у сталној финансијској кризи. Управа је због тога организовала сабирне акције и приредбе и тиме нешто повећала своје ванредне приходе. Упућиване су молбе великом броју јавних и приватних установа у њима је истицао циљ мензе и апеловано на што већу помоћ. Врло их се мало одазвало и помогло студентима. Помоћи и прилога, изузев од Универзитета и Потпорног удружења, било је свега око 13.000 динара. Менза је у циљу скупљања ванредних прихода приредила један ручак пријатеља студената на који су позвани професори и велики број грађана. Посета је била незнатна, али је део професора послао своје прилоге за тај ручак.

У заједници са осталим економским организацијама дато је неколико приредби у Инжињерском дому и Коларчевој задужбини. Приходи тих приредаба су расподељени организацијама према њиховим потребама. Највише је добила Општа студентска менза.

У 1937/38 години цене намирница почеле су да скачу. Цена хлеба у почетку године била је 2,50 динара, у марту 2,85 а у априлу 3,10 динара по килограму. Месо је од 13 на почетку године дошло на 15,50 динара по килограму. Наравно да је пењање цена погађало мензу. Она је због скока цена платила 30.000 динара више од прорачуна.

У навабци намирница Општа менза је сарађивала са осталим економским организацијама и на тај начин их добијала по повољнијој цени него да их је сама наваљала. Цена претплати се није могла повисити због слабе платежне моћи студената. Управа мензе да би ускладила претплату с ценом намирница сазвала је у фебруару конференцију абонаната, где је предложено да се повећа цена претплати од 250 на 280 динара. После много дискусије предлог је усвојен. Међутим повишење није много користило. Да би се што више снижили издаци смањен је број студената-келнера. Од 51 запосленог у октобру до јуна их је остало 24, но и тај је број био велик за мензу.

Поред свих тешкоћа у тој години већем броју запослених студената, који су били без средстава за живот, омогућено је да се хране у мензи, да положе испите и тиме да стекну право на добијање позајмице од Потпорног удружења. Иако је био велик број запослених студената у мензи, иако су биле велике режије и високе цене намирницама, менза је завршила рад крајем јуна са свега 5.000 динара пасиве.

М. Н.

Добој-Бања Лука

Изградња пруге Добој — Бања Лука наставак је традиционалних радних акција Народне омладине. Често се каже да је пруга Добој — Бања Лука трећа омладинска пруга. Међутим то није тачно. Нова пруга је девета омладинска пруга. Њој су претходиле Брчко—Бановићи, пруга код Фоче, код Боровица, Голеш и Велики Бачевац, Миншуритово, Шамац — Сарајево, пионирске пруге у Београду, Загребу, Сарајеву и Скопљу. Пруга Никшић — Титиград и Кучево — Бродиче. Само на овим акцијама учествовало је преко 350.000 омладинца и омладинки.

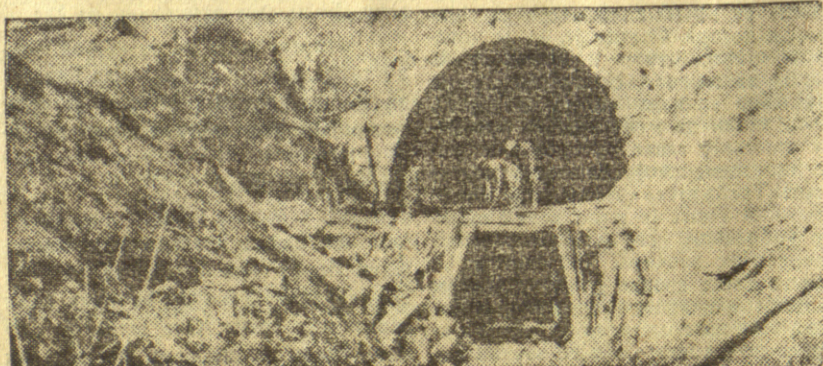
Пруга Добој — Бања Лука пролази кроз живописне крајеве Босне. По пејсажу ова пруга у многим потсећа на Шамац — Сарајево.

По својим размерама ова радна акција заостаје за Шамац — Сарајевом — и Ауто—путем. Но, и поред тога, због природе тешкоћа на које ће наилазити бригадисти, због важности будуће пруге за развој наше привреде, као и ради тога што ће претстављати још једну крупну политичку победу омладине Југославије, изградња пруге Добој — Бања Лука спада у ред највећих омладинских радних акција наше омладине.

Пругу ће, поред осталих чланова Народне омладине, градити и припадници Савеза студената Југославије. Додуше број учесника — студената — ће, за разлику од прошлогодишњих, ове године бити много мањи. Из Београда ће на пример на акцији учествовати свега око 2500 студената са свих факултета, високих школа и академија. Наравно, на акцију неће моћи да иду они који имају заостале испите, понављачи, лоши ђаци итд. па чак ни они којима после јунских испита остане иједан тежи испит.

У смени, кад буду радиле студенти, на пружу ће да буду и бригадисти из великог броја земаља Европе, Америке и Азије. По том, допринос, којег ће заједнички живот и рад студената из ових земаља на пружу Добој — Бања Лука имати за учвршћење међународне студентске солидарности, ова радна акција заузима прво место.

Од првог априла на траси будуће пруге раде преко 70 разних бригада. Желећи да своје читаоце упозна детаљније са овом акцијом, редакција је пре пар дана послала на трасу будуће пруге свог специјалног дописника,

ЧИТАЈТЕ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ РЕПОРТАЖУ СА ОМЛАДИНСКЕ ПРУГЕ ДОБОЈ—БАЊА ЛУКА

Са шоферима — курсистима...

(Од дописника са факултета)

Ако би несевакидашњи пролазник у лице Димитрија Туповића прошетао истом, био би не мало изненађен. На месту где је до пре непуне године дана лежала гомила дигала, дижу се неколико једносратних барака. Иако те бараке ипој још готове, у њима се већ у пуном замаху одвија рад организације Народне технике ТВШ.

Ауто-мото друштво „Франц Лескошек“ има највећу радионицу и просторну гаражу. По целој радионици леже различити алати, почев од обичних кључева па до струга на електрични погон за обраду метала. Ту су и разни делови аутомобила: цилиндри, брегасте осовине, расклопљени мотори...

СА ГРУПОМ КУРСИСТА...

Око 8 часова отпочела је са радом група курсиста-возача аутомобила. Курсисти су на два раније одржана теориска курса већ упознали делове аутомобила, али је то знање непотпуно и треба га овде у радионици кроз практичан рад допунити. Рад се одвија по плану, а састоји се у осposобавању дефектних аутомобила. Тај проблем је нарочито важан после маневра студената ТВШ, на којему је ауто-мото друштво са својим аутомобилима активно учествовало. Сваки курсиста зна свој задатак и ради га самостално. Ту је и наставник који помаже при сваком застоју.

Неколико курсиста ради на монтажи растављених делова јер су они већ прегледани, очишћени и способни за нормалан рад. Други врше расклапање делова за оправку. Брегаста осовина се услед дугог рада деформише и сада је потребно вратити је на нормалан, кружни облик. Рад са оксигенским швајс-апаратом није тако прост. Зато се први покушај врши на обичном плеху, касније на аутомобилу. Код туширања лагера захтева се велика прецизност. Један курсиста је погрешно поставио диференцијал, па сада мора, на опомену механичара да га скида. И други покушај не успева, али трећи — доноси успех.

„МАЛИША“ И ЊЕГОВ „РЕНО“

Драган Вучковић, звани „малиша“ један од сталних посетиоца радионице, био је до пре годину дана члан теоретског дела курса возача аутомобила. Жеља за упознавањем аутомобила и љубав према друштву омогућиле су му да постане члан управе друштва и руководиоца наставе. Похваљен је на годишњој скупштини друштва за свој рад. „Малишин „Рено“ је увек исправан“.

На практичним часовима у радионицама организације Народне технике студенти допуњују теоретско знање. — Час швајсована.

кажу чланови друштва. Иначе, сам га је осposобио, сам се стара о његовој исправности. Поред тога што курсистима помаже у раду, непрекидно усавршава своју машину.

Труба аутомобила најавила је долазак групе курсиста са практичне вожње. Имали су то ретко задовољство да возе аутомобил, да управљају том компликованом машином. Истина, нису били потпуно сами. Поред њих је и наставник. Али, ова ће им вожња омогућити да и сами седну за волан, да сами „лете“ друмовима наше лепе земље.

Инструменти показују да горива није много утрошено. Сваки кандидат је испунио свој план: управљао је аутомобилом 7—8 км.

„ДУША“ ДРУШТВА

О целом друштву се стара и руководи његов претседник Бранко Танасковић. По речима чланова он је — „душа друштва“, организатор сваког рада, покретач сваке акције и активан учесник у осposобавању аутомобила. Цео дан ради, брине се о свим стварима; већ се и настанио у баракама.

— Осposобити што већи број возача аутомобила, у првом реду другарица, отворити нове курсеве: аутомеханичарски курс, курс за швајсере, курс за металостругаре, електрични уређај. — то су наши планови за будући рад, каже претседник друштва. Зато је потребно направити свих седам возила, уредити радионицу, која може да прими преко 40 студената.

Планови друштва су велики, тежиоће можда и веће (недостатак горива за практичну вожњу, разних делова и материјала и др.). Али, оно са чиме чланови друштва располажу — љубав према послу и друштву, марљивост у раду — говори да ће ови млади људи и даље успевати у својим настојањима.

Ј. Туцаков

ОВЕ НЕДЕЉЕ

ФУТБАЛ

Игралиште „Чукарчићког“:
3-V — 10,30 ч Ветеринарска — ВОШ (делегат МВШ)
3-V — 8,30 ч Природно-математички — НДВШ (делегат ВОШ)
3-V — 13,30 ч ВПШ — Правни (Природно-математички)
Игралиште „Јединства“:
3-V — 14 ч Филозофска — „Студент“ (МУП)
Игралиште „Текстила“:
2-V — 13,30 ч Позоришна академија — МУП („Студент“)

Са двомеча Београд—Загреб: сусрет у кошарци

КВАЛИТЕТНО ПРВЕНСТВО СТУДЕНАТА БЕОГРАДА

Пехар „Партизана“

освојили студенти ДИФ-а

Шест нових рекорда у атлетици

У среду и четвртак одржано је квалитетно првенство студената Београда у атлетици, кошарци, одбојци и фудбалу. Најинтересантије такмичење било је у атлетици. Оно је показало да се студенти — атлетичари на почетку сезоне налазе у доброј форми. То нарочито важи за Пецеља. Он је, истина, учествовао само у штафети 4x100 м, где је своју деоницу 90 м прешао за 9,1 и показао своју вредност. У конкуренцији са Бријадом („Партизан“) он ће сутра на стази од 100 м свакако постићи једно од својих бољих времена. Истакао се и Попов, ма да је учествовао у више дисциплина него што би то требало (100 м — 11,6, 200 м — 24,0, даљ — 6,69, штафета). У доброј форми налази се и Илић који је у трци на 3000 м. — 9:15,0 победио Кошуту (3), Пандуровића (Б) и др.

Атлетско такмичење донело је неколико рекорда Београдског универзитета и великих школа. То су: 400

м — Рачић (ДИФ) 51,8 (стари рекорд 54,0), мотка — Милаков (ДИФ) 360(333), троскок — Шерчић (У) 13,65 (13,29), диск — Кријајић (У) 42,05 (40,09), кладиво — Лазаревић (У) 47,90 (42,86); Жене: штафета 4x100 м — ДИФ 55,1 (56,5). Постигнувши најбоље резултате екипа ДИФ-а је заузела прво место, сакупила највише бодова и тиме освојила пехар АК „Партизана“. Коначан пласман: ДИФ 181 бод, Универзитет 150, МВШ 117 и ТВШ 116 бодова.

Фудбалско такмичење донело је два изненађења — два пораз „Медицинара“ који је сматран за победника. Резултати: ТВШ — МВШ 5:0 и Универзитет — МВШ 2:1. Трећи сусрет ТВШ — Универзитет, који ће се одржати ових дана, даће победника, који ће освојити пехар „Прве звезде“.

Одбојка такмичење дало је следеће резултате: МВШ — Универзитет 3:0 и ТВШ — МВШ 3:1. Кроз неколико дана игра ће трећи сусрет Универзитет — ТВШ.

Постигнути најбоље резултате кошаркашка екипа Универзитета освојила је пехар УК Народне омладине.

Двомеч техничара Београда и Загреба

ПОБЕДИЛИ СУ СТУДЕНТИ ЗАГРЕБА 172:169

У оквиру квалитетног првенства студената Београда одржан је традиционални двомеч београдских и загребачких студената технике. Интересантна је чињеница да је и овом приликом, као и у досадашњим такмичењима, домаћа екипа морала да испрати противника као побеђена. Но, за разлику од досадашњих такмичења, на овом, по реду четвртм сусрету огледа се масовност физкультурне делатности наших студената. У такмичењима је учествовало преко 200 такмичара. Иако је победила у шест од девет грана, ТВШ Београд је морала да за ову годину препусти прво место загребачким студентима, јер су они у најмасовнијој грани — лакој атлетици — однели убедљиву победу.

Технички резултати:

Лакоатлетика: (бољи резултати)
100 м — Попов (Б) 11,6; 200 м — Краљевић и Реља (З) 24,0; 400 м — Краљевић (З) 52,6; 1000 м — Кошута (З) 2:39,0; 4x100 м — Тех. фак. Згб, 45,4; 100 м жене — Бабовић (З) 14,3; вис — Кришак (З) 175; троскок — Клајнер (З) 12,97. Крајњи

резултат у лакој атлетици: 124:66 у корист екипе Загреба.

Одбојка: Мушки Београд — Загреб 3:0; жене 3:1. Кошарка: Београд — Загреб 54:24. Фудбал: Београд — Загреб 8:0. Рукомет: Београд — Загреб 16:6. Стои тенис: Београд — Загреб 5:0. Стрелаштво: Београд — Загреб 1688: 1435 (Најбољи резултат постигао је Прицкер Иван (Б) 402 од могућих 600 погодака са војничком пушком). Шах: Загреб — Београд 5,5:2,5. Ј. Т.

Победе фудбалера „Медицинара“ и „Техничара“

„Медицинар“ је у петом сусрету победио екипу „Новог Београда“ 5:1, те се сада са 10 бодова налази на челу I разреда првенства Београда.

„Техничар“ је после победе над „Студентом“ 7:1, у недељу победио „Авалу“ 3:1. Голове су постигли: Киш, Качаревић и Најчевски.

Победа „Техничара“ је заслужена али недовољно изражена у головима. Овом победом „Техничар“ се уврстао међу водеће екипе II разреда фудбалског првенства Београда.

Са квалитетног првенства: Скок с мотком

МЕЂУ БЕОГРАДСКИМ СТУДЕНТИМА ОСНОВАНА ЈЕ

Екипа хокеја на трави

Као и у осталим земљама већину тимова у хокеју на трави и код нас сачињавају средњошколци и студенти, али чисту студентску екипу нисмо имали. Додуше, била је основана у београдском „Медицинару“ али је убрзо нестала. Зато екипа гимнастичког друштва „Студент“ из Београда, која се ових дана марљиво припрема за првенство НР Србије, важи за прву студентску екипу у хокеју на трави.

После скидања плесни, паучине и прашине са њих, одјурно сам са једном палицом на тренинг „Чукарчићког“. Њима би „пакистанке“ одлично дошле, јер, ма да су прваци Србије, имају свега седам палица. Тада сам запазио и „страх“ првака од још непостојећих новајлија. Поред егзотичног „порека“ палица, на њих је оставио утисак и мој „незванични“ назив за нашу екипу („Ајкула“).

Уносимо хокеј на територију уже Србије

Са свежњем палица на рамену, пошао сам ујутру на железничку станицу. Веровао сам да је наше људе у граду данас већ врло тешко нечим „саблазнити“. Другови у вагону нису били баш неизненађени, другарице су се неопређено смешкале. И прво упознавање са хокејом, који се са фудбалом и рукометом бори за назив најстарије спортске игре на свету, svelо се на разговоре о томе како се са пали-

цама рукује, како је „хокеј“ постао од енглеске речи „океј“... Но, хокеј палица у нашем друштву употребљена је први пут, конкретно, у моменту када ју је потпретседник друштва и секретар ГСЈ Слободан Новоградић закао за врат Николе Јеремића и повукао га к себи. Тада смо гласно констатовали да је хокеј на трави, најзад, први пут у историји, „ушао“ на територију уже Србије.

Душица Недељковић ствара панику...

А „ступео“ је на тле уже Србије на Младеновачкој станици. Ту смо прелазили у други воз, за Аранђеловац. На малом платоу изметало нормалног и ускотрачног вољосека, почели смо да ударамо лопту, на опште запрепашћење жељезничког особља и путника. Играле су најпре девојке и сви смо се озбиљно зачудили како умешно бацатају палицом. Жућа, спортски новинар, који је пошао са нама, наба-

цио је да се ту вероватно ради о урођеној склоности женског света да рукује оклагитом и „пракхером“. Ни јачи ударци нису их заплашили, а ускоро су почеле да ударају и — „бекендом“! Дана Петровић је, истина, ископала палицом нешто земље, Нада Милић је заустављала и ударала лопту и ногом, а Душица Недељковић ни најоштрију лопту није „штоповала“, него, одмах, снажно одвраћала и стварала међу играчима завидну панику. Ускоро се овај „тренинг“ девојака претворно у „микст-тренинг“, а онда у „микст-утакмицу“: „три против четири“, по што смо имали седам палица. захвални.

Први резултат — 24:9 (3:6)!

Чини ми се да смо на овом излету били необично расположени. Можда и зато што нас је одушевио „квалитет“ овог сусрета. Уствари било је ту неколико „дифована“, који су знали ову игру са наставе.

При крају, игра је узела такав тон да су девојке прешле у гледаоце, а у игру ушло неколико дотадашњих „ловаца“ ваздушном пушком. Све се лепо одвијало док инструктор није морао одузети пали-

цу и избачити из игре друга Новоградића, који је криво схватио намену палице у хокеју на трави. Резултат је био 6:3 за Новоградићеву страну. Иначе судија је због његове игре, наше голове будуће множио — за казну — са два, па смо тако победили са 24:9.

„Жртва“ тек рођеног тима

У недељу ујутру, пред великим бројем гледалаца, одиграли смо у Аранђеловцу егзибициону утакмицу на кошаркашком терену. Присутнима сам најпре објаснио да се такве минијатурне утакмице практикују у целом свету, у шта су сви и поверовали, а што, наравно није тачно јер је данас познато једино тзв. „мали хокеј“ у салама за време зиме, у коме учествују екипе од по седам играча. Овог пута били смо задовољни игром јер је било смислених потеза и мало прекршаја. Но, десило се оно што сви сматрају неминуовним кад помисле на хокеј и његове реквизите. Наш „Енди Харди“ је добио палицом по зубима, у буквалном смислу те речи. Само, резултат тога није био онакав какав су ти „сви“ замишљали — „Енди Харди“, са фластером на лицу, дуго се важно шетао у Аранђеловцу и по возу, и једино он био главни актер за то да се одигра још нека „реванш-егзибиција“... Прва „жртва“ нашег младог тима биће свакако забележена као „значајан догађај“ у аналима нашег младог друштва. Б. Пејаковић

Носили смо се мишљу да још и раније оснујемо екипу хокеја на трави. Али — по среди је била обична, најобичнија и једина препрека за наше прилике: палице! Прошли смо их, додуше у Сарајеву, али друштво није имало око 9.500 динара да их плати. Покушали смо да почнемо са „теоретским“ часовима, али без палица није успело. А онда је пало овакво решење: друштво ће придонети дводневни излет у Аранђеловац, придонети, поред разних утакмица, и две гимнастичке академије, и део прихода дати за набавку фамозних палица.

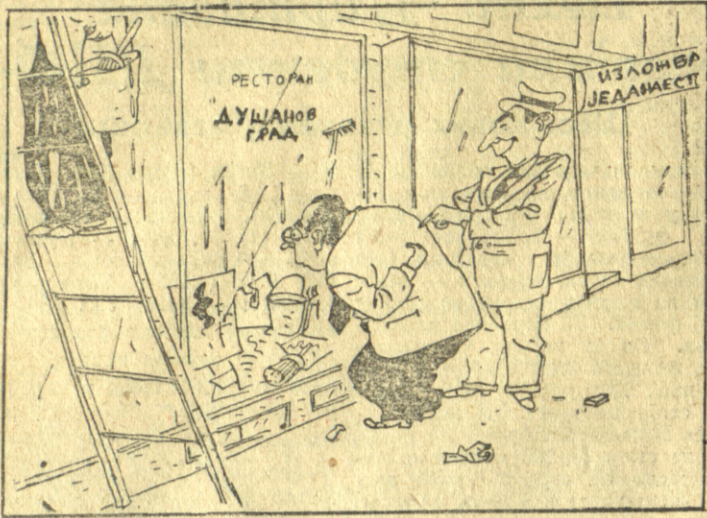
Убуђале „пакистанске“ палице из „шпајза“...

Хтели смо по сваку цену да овај излет искористимо и за први тренинг. Договорили смо се са Симмићем из „Чукарчићког“ да нам позајми нешто палица и лопту. Међутим, тог дана један мој колега из „Народног студента“ обавестио ме је да он има у шпајзи неке „батине“ и позвао ме да видим. Стварно, било их је седам и то таквих примерака палица да не верујем да их је у Југославији уопште неко од хокејиста видео. Биле су марке „Special-Oriental Ring Pass“, а ја сам због оног „Oriental“ и знајући да су Пакистанци друга нација на свету у овом спорту и да имају чувене твренице спортских реквизита, претумачио да су то палице из Пакистана.

Изложба
једанаесторице

ИЗНЕНАЂЕЊЕ
БЕЗ ИЗНЕНАЂЕЊА

— Добра је ово слика!
— Јок! То је рековирање „Душановог града“. Изложба је десно.

ЗАР ВЕЋ ПРВИ МАЈ?!?!

Е баш ови дани брзо пролазе. Чини ми се као да сам јуче уписао летњи семестар, а ипак, признајем, од почетка марта прошло је већ два пуна месеца. Страшно. Кад човек помисли на претстојеће јунске испите — просто се негодно најекси. Нема шта — студент је створен да се пати.

Не знам зашто сам стално уображавао да месец април има 31 дан. Сад видим да ми је и тај драгоцен вишак забуном пропао. А сигуран сам да сам то видео у неком календару. — Штампарска грешка! — рећи ће неко. Само, брата мој, не иде то тако. Докле ћемо толерирати овакве пропусте. Прерасли смо ми и ту фазу.

Сада се поставља питање када почети са учењем?! И — што је најважније — како доскочити овом до зла бога брзом времену?! Ето, на пример, отиднеш у биоскоп, мало поседиш и — дан прошао. Или, узмеш књигу са најбољом намером да учиш и упутиш се у Топчидер... кад тамо... гужва, редови за трамвај... па успут падне трола или нестане струје и сличне непријатности. Разуме се, изгубиш вољу да се било како умно напрежеш.

С те стране, дакле, савест ми је потпуно мирна. Одлуку о учењу донео сам одавно, али објективно говорећи, не можеш па не можеш.

И сад — шта видим: први мај! Спортски речено — треба дати финиш. Истина, ја имам да претрчим читаву стазу, али, ако почнем одмах, стићи ћу некако на циљ.

Пре свега, потребна ми је дубока психичка концентрација. Затим — крајња равнодушност спрам свих пролећних искушења. (Овде укључујем и Верино питање, то јест своја осећања према њој).

Парола је, значи, једноставна: не изгубити ни један дан! Ако будем доследан, ако се прихватим књиге свакога дана, можда... мислим, можда, доћавола... не бих ни морао баш одмах почети. Може ми се догодити да претерам са радом. Познато је да је засићење опасна ствар. Дођеш на испит, извучеш педуљницу

и видиш: питање потпуно јасно, блиско и разумљиво. Просто да одговор истресеш из рукава. Али ти си засићен, пресићен, ухватила те нека мрзовоља и осећаш да је оцена пуна формалност. И, на запрепашћење професора, одбијаш да одговораш. Тага се плашим, тог засићења.

Значи — решено. Још десетак дана потпуног одмарања и онда... смело у бој.

До виђења у октобру!
Студент Ива

СУТРА, првог маја, одиграна је на стадиону "Партизана" пријатељска фудбалска утакмица између наших водећих тимова Партизана и Црвене звезде. Присутно око 50.000 гледалаца. Тимови су наступили у познатим саставима.

За свега пет сантиметара

Било је то 89 м. Судија је већ гледао на сат кад... оштар шут, извијено тело голмана и из једне на око безопасне ситуације лопта је за тачно пет сантиметара прелетела преко ку. Овакав шут се ретко виђа на нашим утакмицама. Језеркић је правим предатним шутом показао како треба да игра навални играч. Али чак и да је постигнут гол он не би био признат, јер је Томашевић улетео у офсајд, што је још једна потврда да је он наш тренутно најпродорнији центарфор.

Пронађен је центарфор

Иако Сенчар није играо на овој утакмици, нити је играо центарфора уопште, морамо споменути да је он као подутка која игра модеран фудбал најпогоднији за центарфора. Назад, значи, решисмо и то питање.

О игри кандидата

Ова интересантна пријатељска утакмица, на којој се није радило о бодовима, представљала је нарочито драж за оних 65.000 гледалаца који су се по лепом сунчаном времену сакупили, да на идеалном терену за игру посматрају своје љубимце. Међутим, достојни помена су и резервни играчи који су узети за репрезентацију.

Шоштаркић је показао да је тренутно наш најбољи голман и да је његово постављање за резерву заиста оправдано. Станковић опет прави "излете", преко половине игралишта.

Докле ће, питамо се, он бити туристички настројен? Колаковић је млад али нека и он искуси шта значи играти за репрезентацију.

Пошто је Чајковски повређен, рећи ћемо пар речи о Бајићу и Падфију. Бајић је без дискусије. Падфи је добро разарао, али се још боље слаже са Бајићем. Уигран је и тешко је веровати да ће успешно наступити у Милану нарочито када се узме у обзир да му је најближа полутка Митић. Не би ни ваљало да десну страну играју сви играчи из истог клуба. Станковић, Падфи, Огњанов и Митић. Огњанов је поново заиграо на крилу и то успешно. Он као да потцењује своје могућности. Надази се потпуно ван форме и добро је што је резерва, тим пре што је уигран са Митићем и Падфијем, а и искуснији је од Рајкова.

Митић је посебно поглавље. Ипак је Рајко — Рајко а не Бока и Паја. Вредан као кртица, шутер као да не игра у Црвеној звезди и срчао као бек. Познат је по својим старомодним митићевским шутевима са двадесет — педесет метара.

Бобек је играч који може сам да донесе победу своме тиму. Мања му је успешан дриблинг и добро игра телом.

О публици и судији

Публика је била задовољна игром својих љубимаца, нарочито резерви, јер се вредност једног тима, заправо рачуна по резервама. Ако су оне добре, онда какав им је тек први тим!

Судија добар. Једино му се може замерити што није досудио за сваку скипу по два једанаестерица после грубљих налета. Оних 70.000 гледалаца задовољно је напустило терен и са нестрпљивом очекује да види какав је колач испекао ФУСАЈ. Уосталом они се уздају у последње

речи чланкописца: у томе и јесте драж фудбалске игре што се никад не зна ко ће победити. Кад се најчвршће верује у победу једног тима (или у пораз — моја примедба, Душко Ђурић), резултат испада сасвим другачији. И на крају: била је то заиста сјајна утакмица. Победили су (једни) заслужено, а да су победили (други) не би било незаслужено. Била је то поред свега велика утакмица која се дуго памти и коју ће 80.000 гледалаца дуго препричавати. Заслуга за то је и једног другог тима.

Свака сличност са коментарима Љубе Вукадиновића, Васе Стојковића, Лазе Мартиновића, Љубе Лоарића, Пете Стечића, Стојана Протића, Слободана Шиндолића, Тодора Буље итд. итд. сасвим је случајна и непамерна.

Душко Ђурић

Коментар на снели

— А да си видео трећи гол! Замахнуо је десним волејом...

Са дугом брадом...

Код зубара

— За вађење овог зуба морам да вам наплатим триста динара.
— Како? Пре вађења рекли сте да кошта сто динара.
— Али Ви сте се толико дерали да су ми два пацијента побегла из чекаонице.

У школи

Професор математике позвао је једног ђака до прозора.
— Погледај оне волове што пролазе и брзо ми реци колико их има.

Бак дуго посматра и назад одговори:
— Четрнаест.
— Добро, а сад ми реци како си дошао до тог броја.
— Пребројао сам њихове ноге и поделио са четири.
— Тачно је — рече професор — само треба да научиш да ствари не треба без потребе компликовати. Другинут кад бројиш волове, а ти боље број њихове рогаве па подели са два.

Без ироније

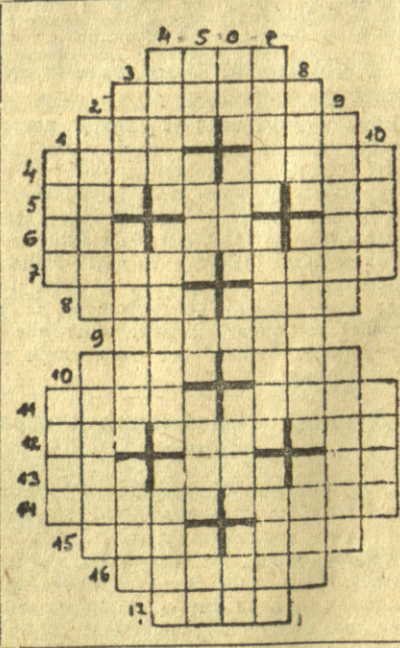

— Није све знање у књигама. Ја што више читам све мање знам.
— Ви мора да сте много читали у животу.

Укрштене речи

Водоравно: 1) дворана, узвик 2) јапанска одећа 3) мушко име 4) историјско место у Србији, служи за садење 5) краље, провирује, персонски владар 6) термин, нагао прелаза с једног места на друго, број 7) заменица, део на аутомобилу 8) држава у Азији, име (страно) 9) свечана порука 10) завршетак молитве, тивски краљ 11) оцаз, једно презиме 12) једна петролејска компанија, ливако од ваздуха, позив 13) мушко име хонзуудски тип глумца, делић воде 14) део на аутомобилу, поприспте 15) пријатно место у пустињи, географски израз 16) судари 17) одлаје јак мисис.

Усправно: 1) планета, заљубљен (турска реч) 2) неперерађени, Љеш (на страни језику) 3) житка храна, врста бонбона, рибар 4) појас, клупе, вулкан у Европи 5) поседује, рикане, место у Француској, реон, свежа 6) место у Бачкој, део куће, заменица (множ), рупа, домаћа животиња 7) италијански песник и научник (1761—1820), календар (провинцијализам), покушај 8) жлеб, то име носи педесет места у нашој земљи, женско име (страно) 9) надгробни натпис, отругара 10) мушко име (страно), хром.

— Је ли што погодно? — пита га жена.
— Јесам.
— Где је? Је ли у кући?
— Не, у болници.

Бољи пас

— Дали сте оглас да продајете пса чувара. Дошао сам да га купим.
— На жалост, доцкан. Ситној су ми га украли из дворишта.

ПРВОМАЈСКИ ВИЦ

— Који је месец најкраћи?
— Мај.
— Како?
— Има свега три слова.

Победник у велослалому вратио се на факултет

Расејаност

...и последњи виц на рајун професора

У дому „Иво-Лола Рибар“

... Јуриш на додатак означио је тачно осам часова.

Први...

...боксерски ринг направљен је у Београду у пролеће 1921 г.

...међународни фудбалски сусрет титоградске „Будућности“ био је 1 јануара 1932 године у Албанији са репрезентацијом „Скадра“ 1:1.

...пут су београдски атлетичари гостовали у Загребу 11 септембра 1921 г. Такмичење је одржано у травању кросконтрија на 7.500 м.